

Tartalom

Összefoglalás	2
1. Nemzetközi kitekintés	3
2. A mezőgazdaság és az élelmiszeripar helye a nemzetgazdaságban	5
2.1. Makrogazdasági jellemzők.....	5
2.2. Külkereskedelem.....	7
2.3. A mezőgazdaság kibocsátása a mezőgazdasági számlarendszer alapján	10
2.4. A gazdálkodás szervezeti keretei és a gazdaság szerkezet.....	12
2.5. A mezőgazdaság munkaerő-felhasználása	13
2.6. Beruházások a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban.....	14
2.7. Termelői és ráfordítási ár.....	15
3. A földhasználat és a növénytermesztés főbb jellemzői	18
3.1. Földhasználat művelési ágak és gazdálkodási formák szerint.....	18
3.2. Növénytermesztés	19
3.2.1. Vetésszerkezet.....	19
3.2.2. Gabonafélék termesztése.....	20
3.2.3. Ipari növények termesztése.....	20
3.2.4. Egyéb növények termesztése.....	21
4. Az állattenyésztés főbb jellemzői	22
4.1. Állatállomány.....	22
4.2. Vágóállatok és állati termékek.....	23
5. Területi összehasonlítás	24
Módszertani megjegyzések	26
Jelmagyarázat	
Elérhetőségek	

Összefoglalás

- 2014-ben az **Európai Unió mezőgazdasági kibocsátásának értéke** több mint **404 milliárd euró** volt. A legnagyobb súllyal rendelkező országok közül Franciaországban az előző évi szinten maradt, Németországban, Olaszországban, Spanyolországban csökkent, az Egyesült Királyságban kissé emelkedett a kibocsátás. **Hazánk a közösség mezőgazdasági kibocsátásának 2,0%-át** állította elő.
- Az előzetes adatok szerint a **mezőgazdaság a bruttó hazai termék (GDP)** termeléséhez **3,7%-os** aránnyal járult hozzá 2014-ben. A bruttó hozzáadott értékéből 4,4%-ot adott az agrárium, a beruházásokban 6,1, a foglalkoztatásban 4,6% volt az aránya.
- Az **élelmiszeripar** a GDP előállításából **1,9%-kal** részesedett 2013-ban.
- 2014-ben a **mezőgazdasági eredetű külkereskedelmi pozitív egyenleg** elmaradt az előző évi szinttől. A termékcsoport aktívuma 2007 és 2012 között erőteljesen emelkedett, azóta viszont csökkent, 2014-ben 922 milliárd forint volt. Az **import 1427 milliárd forintot, az export 2350 milliárd forintot** tett ki.
- A **mezőgazdaság teljes bruttó kibocsátása folyó alapon 2014-ben 2410 milliárd forint** volt az előzetes adatok szerint. Ez 4%-kal haladja meg a 2013. évit, a hazai agrárium teljesítménye így 2010 óta folyamatosan javul. A növényi termékek aránya 58, az állatok és állati termékeké 35, a mezőgazdasági szolgáltatások és másodlagos tevékenységeké 7,0% volt.
- 2014-ben a **munkaerő-ráfordítás** nagysága **445 ezer ember teljes munkaidős** (évi 1800 óra) **tevékenységének** felel meg. Az előző évhez képest nem volt jelentős változás.
- A nemzetgazdaság összes **beruházási értékéből** a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat ág 6,1, az élelmiszeripar 2,9%-kal részesedett. A teljes nemzetgazdaság beruházási volumene 14, a mezőgazdaságé 17, míg az élelmiszeriparé közel 29%-kal nőtt.
- A mezőgazdasági **termelői árak 6,1%-kal csökkentek** az előző évihez mérten. Ezt elsősorban a **növényi termékek** árának jelentős, **9,2%-os visszaesése** okozta. Az **állatok és állati termékek** ára 2014-ben átlagosan **1,1%-kal** mérséklődött.
- Hazánk **7,4 millió hektár termőterületéből** 5,3 millió hektár mezőgazdasági és 1,9 millió hektár erdőterület volt 2014-ben. A mezőgazdasági terület 57, az erdő 21%-ot foglalt el az ország teljes területéből.
- A **gabonafélék részaránya** a szántóföldi vetésszerkezetben meghaladta a 68%-ot 2014-ben. Ezen belül a búzával és a kukoricával vetett terület a szántók 27, illetve 29%-át tette ki. A napraforgó és a repce együttes aránya 2014-ben 19% volt. **Kukoricából rekordmennyiséget, 9,2 millió tonnát** takarítottak be, **búzából 5,2 millió tonnát**, a 2013. évinél 3,5%-kal többet arattak. A **napraforgó** mennyisége 4,8%-kal nőtt, összesen több mint **1,5 millió tonna** termett. **Repceből** is rekordmennyiséget, **680 ezer tonnát** takarítottak be a gazdák.
- A **szarvasmarha-állomány** 2011 óta emelkedik, 2014-ben 2,5%-kal több jószágot (802 ezer darabot) tartottak a gazdák, mint egy évvel korábban. A **sertésállomány** évek óta tartó fogyása 2013-ban megállt, 2014-ben pedig már 4,0%-kal nőtt, összesen 3,1 millió darabot írtak össze. Az egyéni gazdálkodók kiszorulása az ágazatból azonban tovább tart. A **juhállomány** az előző két év emelkedése után 2014-ben kissé csökkent, 1,2 milliót, 2,4%-kal kevesebbet tartottak a gazdák decemberben az előző évinél. A **baromfiállomány** 2011 óta tartó csökkenése megállt, 2014 decemberében **38,6 millió** darabot írtak össze.
- 2014-ben számottevően, 6,6%-kal nőtt a **vágóállat-termelés**. Az előzetes adatok szerint **1,4 millió tonna** volt a teljes mennyiség, ami megközelíti a 2004. évi szintet.

1. Nemzetközi kitekintés

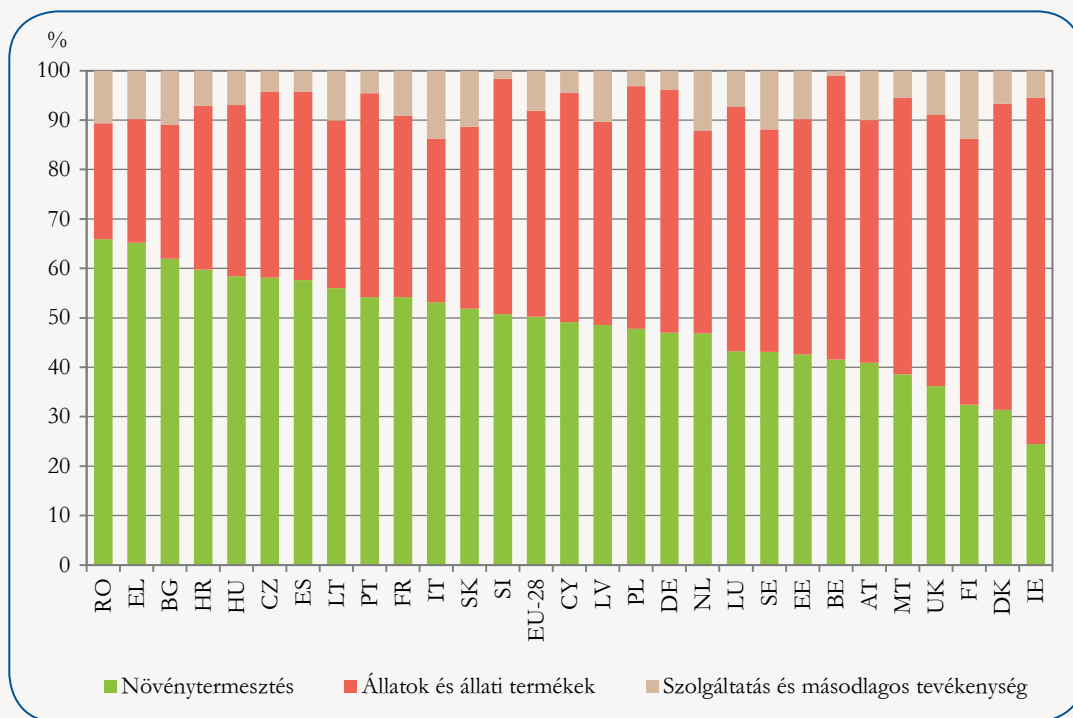
Az Európai Unió 28 tagállamára elkészült második előrejelzés szerint 2014-ben a **közösség mezőgazdasági kibocsátásának értéke** több mint **404 milliárd euró** volt, az egy évvel korábbi szinttől 2,4%-kal elmarad. Az érték 50%-át a növényi termékek, 42%-át az állatok és állati termékek, a fennmaradó részt pedig a másodlagos tevékenységek és a szolgáltatások kibocsátása adta.

A legnagyobb súllyal rendelkező országok közül Franciaországban az előző évi szinten maradt, Németországban, Olaszországban, Spanyolországban csökkent, az Egyesült Királyságban kissé emelkedett a kibocsátás. A csökkenés mögött elsősorban az egy évvel korábbinál alacsonyabb árak állnak, a kibocsátás volumene ugyanis emelkedett.

A növénytermesztés súlya hazánkban meghaladja a tagállamok átlagát, ez jellemző az új tagországok többségére is. Az állattenyésztés túlsúlya (50% felett) jellemző a hagyományosan állattartó Egyesült Királyságban, Finnországban, Dániában, Írországban, míg a növénytermesztés aránya a 60%-ot is meghaladja Romániában, Görögországban és Spanyolországban.

1. ábra

A mezőgazdaság teljes bruttó kibocsátásának megoszlása az Európai Unió országaiban*, 2014⁺

* Lásd Módszertani megjegyzések.

[Országkódok](#)

Magyarország az Európai Unió mezőgazdasági kibocsátásának 2,0%-át állította elő 2014-ben az előzetes adatok szerint. A növényi termékek 2,3, az állatok és állati termékek 1,7%-át adta hazánk. Gabonából az unió kibocsátásának 4,9, ezen belül a kukorica 12%-a származik Magyarországról. Ipari növény kibocsátásunk jelentős, ami elsősorban az olajos növények (főként napraforgó) termelésével függ össze (EU-kibocsátás 7,7%-a). Az élő állatokon belül a magyar baromfi a közösség teljes kibocsátásának 4,0%-át adja. A mezőgazdasági kibocsátás rangsorában Franciaország, Németország, Olaszország, Spanyolország és az Egyesült Királyság áll az élen, együtt a teljes kibocsátás 61%-át állították elő 2014-ben. Rendkívüli koncentrációt mutat a bor, valamint a gyümölcsfélék kibocsátása. A mediterrán országok túlsúlya jellemző ezekben a termékcsoportokban: a bortermelés 54%-a Franciaországból származik.

1. tábla

**Magyarország és az első öt legnagyobb kibocsátó ország* részesedése az Európai Unió
mezőgazdasági kibocsátásából folyó alapján, 2014⁺**

(%)

Árúfcsoportok	Magyarország	Az öt legnagyobb kibocsátó ország					
		FR	DE	UK	IT	PL	Összesen
Gabonafélék	4,9	FR	DE	UK	IT	PL	Összesen
		20,6	12,7	8,6	8,5	8,4	58,7
Ipari növények	5,1	FR	DE	PL	UK	RO	Összesen
		20,9	15,3	9,7	7,4	6,2	59,6
Takarmánynövények	0,5	DE	FR	IT	ES	RO	Összesen
		29,1	20,5	6,0	5,6	5,6	66,8
Zöldségek és kertészeti termékek	1,1	NL	IT	ES	FR	DE	Összesen
		18,4	17,3	14,6	10,6	8,1	69,0
Burgonya	1,1	NL	DE	FR	RO	UK	Összesen
		13,9	13,6	12,9	11,9	8,9	61,3
Gyümölcsfélék	1,7	ES	IT	FR	EL	RO	Összesen
		30,2	20,5	12,5	7,6	4,4	75,3
Bor	0,4	FR	IT	DE	ES	PT	Összesen
		54,4	23,9	6,0	5,6	3,4	93,3
Növényi termékek	2,3	FR	IT	ES	DE	NL	Összesen
		19,4	13,0	11,9	11,7	6,3	62,4
Élő állatok	1,9	FR	DE	ES	UK	IT	Összesen
		16,4	12,6	12,2	10,8	10,3	62,3
Állati termékek	1,3	DE	FR	IT	UK	NL	Összesen
		17,7	15,1	9,0	8,7	8,1	58,6
Élő állatok és állati termékek	1,7	FR	DE	UK	IT	ES	Összesen
		15,8	14,8	9,9	9,8	9,5	59,8
Szolgáltatások	1,9	IT	FR	NL	DE	UK	Összesen
		26,4	21,7	13,1	9,3	6,4	76,9
Másodlagos tevékenységek	1,4	FR	IT	RO	UK	ES	Összesen
		17,9	12,5	11,9	11,3	10,3	64,0
Mezőgazdasági kibocsátás összesen	2,0	FR	DE	IT	ES	UK	Összesen
		18,0	12,6	12,3	10,4	7,5	60,7

* Lásd Módszertani megjegyzések.

[Országkódok](#)

2. A mezőgazdaság és az élelmiszeripar helye a nemzetgazdaságban

2.1. Makrogazdasági jellemzők

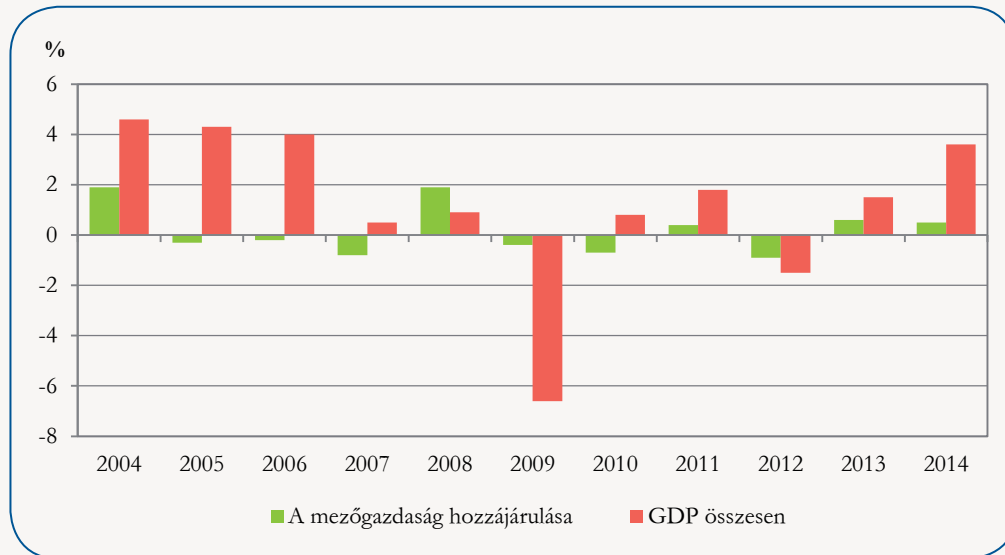
Az előzetes adatok szerint a **mezőgazdaság a bruttó hazai termék (GDP) termeléséhez 3,7%-os aránnyal járult hozzá 2014-ben.** A hazai **bruttó hozzáadott értékből 4,4%-ot** adott az agrárium, a beruházásokban 6,1 a **foglalkoztatásban 4,6%** volt aránya. A gazdaság terciarizálódásával, a szolgáltató ágazat dominanciájának kialakulásával a mezőgazdaság nemzetgazdasági súlya az 1990-as évektől szinte folyamatosan csökkent Magyarországon. E természetes folyamat következtében a foglalkoztatásban, a bruttó hazai termék előállításában szerepe csökkent. Az elmúlt években egy, a korábbinál alacsonyabb szinten stagnált az ág aránya a fő makrogazdasági mutatók tekintetében.

A mezőgazdasági termelés az időjárás változékonyságától erősen függ, ami az elmúlt évek eredményességét, ezáltal a teljes hazai gazdasági teljesítményt is jelentősen befolyásolta.

A kibocsátás 2009-ben és 2010-ben is csökkent az előző évihez viszonyítva, az ágazat aránya a GDP előállításában mérséklődött. A 2011-es év kiemelkedő volt, mind a kibocsátás volumene, mind a termelőiár-színvonal számottevően emelkedett, ezek eredményeként az ágazat nemzetgazdasági súlya nőtt, és a GDP éves növekedéséhez is hozzájárult az agrárium. 2012-ben az aszálykár visszavetette a mezőgazdaság teljesítményét és kedvezőtlenül hatott a bruttó hazai termékre is. Az ág 2013-as emelkedő kibocsátása – az építőipar mellett – a GDP éves növekedéséhez számottevően járult hozzá. 2014-ben ismét emelkedő értékkel járult hozzá a mezőgazdaság a GDP termeléséhez és növekedéséhez, azonban ekkor már főleg a feldolgozóipar és a szolgáltatások voltak a GDP növekedés motorjai.

2. ábra

A mezőgazdaság hozzájárulása a GDP éves alakulásához

A támogatások eredményeként 2008–2009-ben a **beruházásokban** számottevően nőtt, 2010-ben csökkent a mezőgazdaság aránya. 2011-ben és 2012-ben a teljes nemzetgazdaságot figyelembe véve kismértékben mérséklődtek a beruházások, a mezőgazdaságban azonban 2011-ben 14%-kal nőtt, 2012-ben pedig szinten maradt a folyó áras érték. 2013-ban a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat ág beruházása közel 8,0, 2014-ben pedig majdnem 17%-kal emelkedett, folyó áras értéke több mint 320 milliárd forint volt.

2011-ben és 2012-ben a mezőgazdaságban **foglalkoztatottak** száma és aránya is emelkedett. 2013-ban 4,2%-kal mérséklődött, 2014-ben pedig 2,7%-kal nőtt a foglalkoztatottság, a más nemzetgazdasági ágakban megfigyelhető erőteljesebb létszámbővülés hatására az agrárium részesedése csökkent.

2. tábla

Az élelmiszer-gazdaság helye a nemzetgazdaságban

(%)

Év	A mezőgazdaság ^{a)} részaránya				Élelmiszer-, ital-, dohánytermékgyártás ^{c)} részaránya				Fogyasztóiár-index, előző év = 100,0	
	a bruttó hazai termék (GDP)	a bruttó hozzáadott érték	a beruházásban	a foglalkoztatásban ^{b)}	a bruttó hazai termék (GDP)	a bruttó hozzáadott érték	a beruházásban	a foglalkoztatásban ^{b)}	élelmiszer ^{d)}	összesen
	termelésében				termelésében					
1995	7,1	8,4	2,9	8,0	3,3	3,9	6,8	..	131,1	128,2
2000	4,9	5,8	4,7	6,6	2,7	3,2	2,8	..	109,2	109,8
2004	4,3	5,1	4,3	5,3	2,4	2,8	2,8	3,6	106,5	106,8
2010	3,0	3,6	4,8	4,6	2,0	2,3	2,2	3,3	103,2	104,9
2011	3,9	4,7	5,6	4,9	1,8	2,2	2,5	3,2	106,6	103,9
2012	3,8	4,5	5,8	5,0	1,8	2,1	2,5	3,2	105,9	105,7
2013	3,7	4,4	5,9	4,7	1,9	2,2	2,6	3,3	102,8	101,7
2014	3,7	4,4	6,1	4,6	2,9	3,5	99,6	99,8

^{a)}Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat ágba sorolt gazdasági szervezetek. – ^{b)}A munkaerő-felmérés adatai. – ^{c)}Élelmiszer-, ital-, dohánytermékgyártás ágazatba sorolt gazdasági szervezetek. – ^{d)}Termék- és szolgáltatáscsoportok szerint.

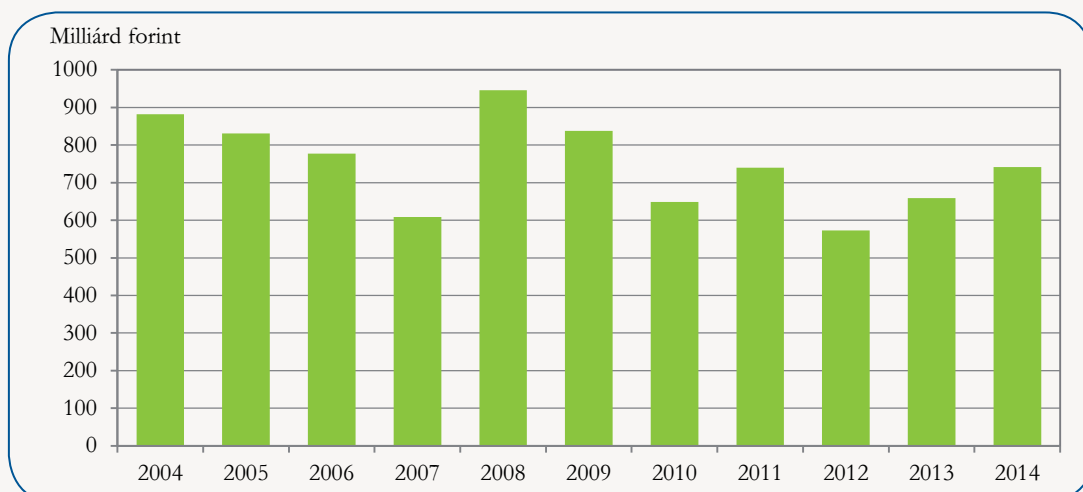
Az élelmiszeripar a GDP előállításából 1,9%-kal részesedett 2013-ban, az ágazat bruttó hozzáadott értéke 2,2%-a volt a teljes nemzetgazdaságénak. A 2014-es előzetes adatok szerint a beruházások 2,9, a foglalkoztatottak 3,5%-a származott innen. A GDP-hez való hozzájárulás az EU-csatlakozás előtti 2,7-ről 2008-ra 2,0% alá csökkent, azóta lényegében e körül stagnál. Ebben jelentős szerepet játszott a beáramló import megnövekedése. Az ágazat részesedése az összes beruházásból a világgazdasági válság kezdetekor érte el mélypontját. Azóta valamelyest növekedett a súlya, 2014-ben pedig az EU-csatlakozás óta megfigyelt legmagasabb arányt mérték. A foglalkoztatottak aránya hosszabb ideje lényegében stagnál.

Az agrárium teljesítményének alakulása összehasonlító áron

A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ág éves teljesítményének megítélését segíti, ha a GDP termeléséhez való hozzájárulását nem folyó, hanem összehasonlító áron végezzük. E szerint 2014-ben közel 742 milliárd forint volt az agrárium részesedése 2005. évi átlagáron. Bár az elmúlt két évben jelentősen nőtt ez az érték, a 2004–2008. évek átlaga ötödével magasabb, mint az utolsó öt évé (2010–2014).

3. ábra

A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ág hozzájárulása a GDP termeléséhez 2005. évi átlagáron

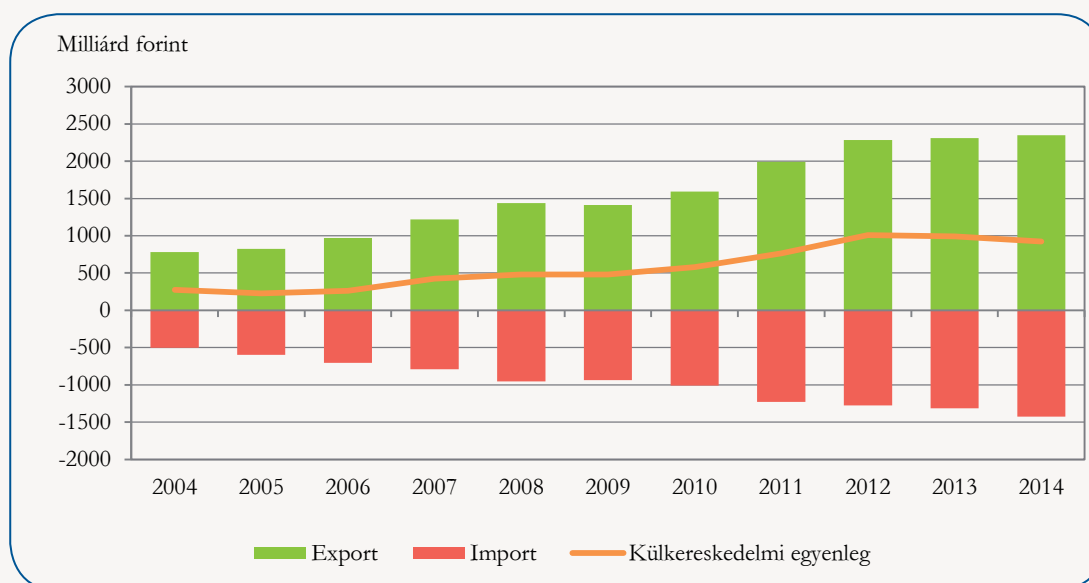

2.2. Külkereskedelem

Az **élelmiszerek, italok és dohány** termékcsoport a nyersanyagok áruféjzetbe sorolt **mezőgazdasági eredetű nyersanyagokkal** együtt 2014-ben 9,0%-kal részesedett Magyarország külkereskedelmi kiviteléből és 5,9%-kal a behozatalból. A termékcsoport aktívuma 2007 és 2012 között erőteljesen emelkedett (1007 milliárd forinttal tetőzött 2012-ben), 2013-ban és 2014-ben viszont csökkent, legutóbb 922 milliárd forint volt. Az elmúlt években a mezőgazdasági eredetű **import** és **export** együtt emelkedett, 2014-ben a behozatal nagyobb mértékben, mint a kivitel. Előbbi összesen **1427 milliárd forintot**, utóbbi **2350 milliárd forintot** tett ki 2014-ben.

4. ábra

A mezőgazdasági eredetű áruk külkereskedelmének egyenlege

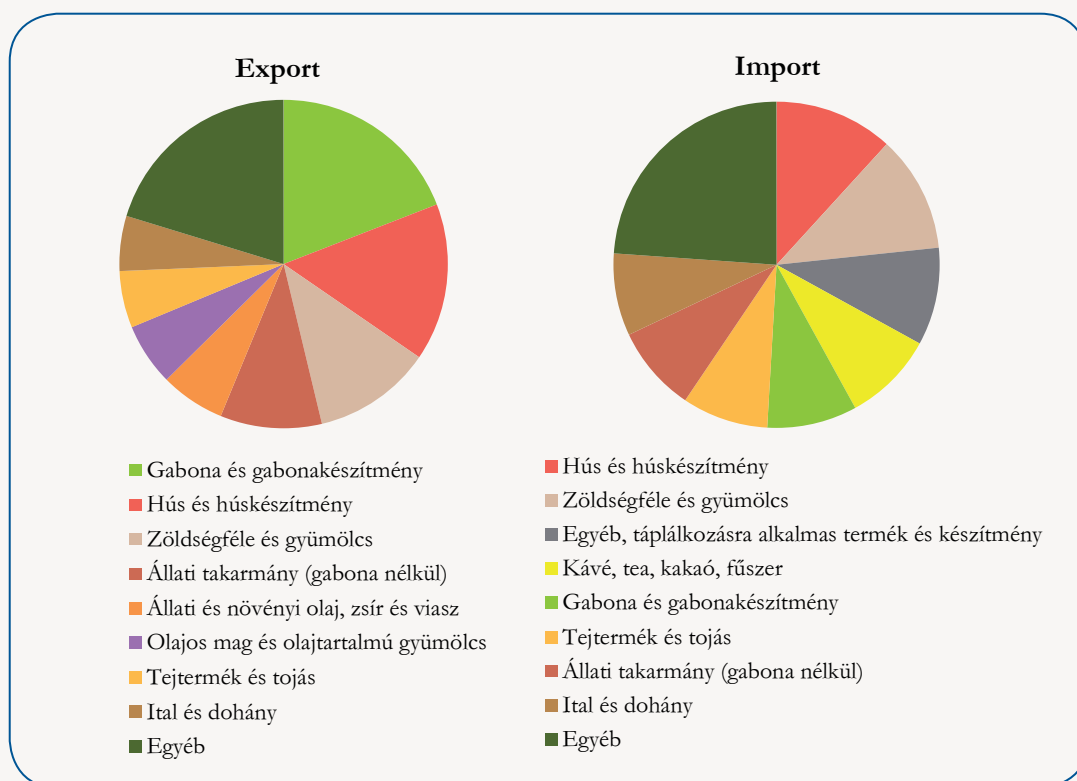

A növényi termékek exporttöbblete az előző évihez hasonlóan 2014-ben is 8,0%-kal csökkent (707 milliárd forint). Gabonából kevesebbet exportáltunk, mint az előző évben, az import viszont 12%-kal nőtt. Kávé-, tea-, kakaó- és fűszer-, valamint zöldség- és gyümölcsbehozatalunk is nőtt. Az élő állatok és állati termékek kiviteli többlete (228 milliárd forint) éppen csak elmaradt az egy évvel korábitól. A nagyobb súlyt képviselő hús és húskészítmények külkereskedelmi többlete 2014-ben 196 milliárd forint, az élő állatoké 38 milliárd forint volt, előbbi 7,0%-kal magasabb, utóbbi 27%-kal alacsonyabb az előző évinél. Tejtermékekből és tojásból is évről évre nő a cserekereskedelem, az export nagyobb mértékű bővülésével összefüggésben hazánk 2012 óta már nettó exportőr. 2014-ben 9,6 milliárd forint többlet származott a termékcsoport forgalmából. Az ital- és dohányforgalom is aktívummal zárt, uniós csatlakozásunk óta 2013-ban (20 milliárd forint) és 2014-ben volt pozitív az egyenleg (11 milliárd forint).

A növekvő forgalom mellett a behozatal és a kivitel szerkezete viszonylag stabil. Kivitelünk döntő részét a gabona és gabonakészítmény (19%), a hús és húskészítmény (15%), a zöldségféle és gyümölcs (12%), az állati takarmány, valamint az állati és növényi olaj, zsír és viasz áruféjzetbe sorolt termékek adják. Hazánkba a legnagyobb mértékben hús és húskészítmény (12%), zöldség és gyümölcs (12%), egyéb, táplálkozásra alkalmas termék és készítmény, állati takarmány, kávé, tea, kakaó, fűszer érkezik.

5. ábra

Mezőgazdasági eredetű export és import főbb áruajták szerint, 2014, %

A magyar kivitel kiegyenlítően, több országba irányul, miközben a behozatal kevesebb országból és koncentráltabban érkezik. A magyar exportot befogadó első 15 ország a teljes kivitel 82%-át fedi le, közöttük 13 EU-tagország található. A 15 legnagyobb küldő ország között 14 EU-tagállam és a tagjelölt Szerbia található. A behozatal 92%-a származik innen. A teljes mezőgazdasági eredetű import 94%-a érkezik hazánkba az Európai Unióból.

3. tábla

A mezőgazdasági eredetű export és import főbb országok szerint, 2014

Sorszám	Magyarországról export			Magyarországra import		
	befogadója	milliárd forint	megoszlás, %	feladója	milliárd forint	megoszlás, %
1.	Németország	339,2	14,4	Németország	295,3	20,7
2.	Románia	250,2	10,6	Lengyelország	156,9	11,0
3.	Ausztria	220,6	9,4	Szlovákia	139,0	9,7
4.	Olaszország	214,7	9,1	Ausztria	123,0	8,6
5.	Szlovákia	159,6	6,8	Hollandia	110,4	7,7
6.	Hollandia	123,5	5,3	Románia	84,9	5,9
7.	Lengyelország	100,3	4,3	Csehország	82,3	5,8
8.	Csehország	94,8	4,0	Olaszország	72,1	5,1
9.	Franciaország	75,0	3,2	Franciaország	63,9	4,5
10.	Egyesült Királyság	73,9	3,1	Belgium	39,5	2,8
11.	Oroszország	70,6	3,0	Spanyolország	36,4	2,6
12.	Horvátország	63,2	2,7	Egyesült Királyság	31,3	2,2
13.	Szlovénia	47,9	2,0	Szlovénia	27,2	1,9
14.	Belgium	46,6	2,0	Horvátország	22,7	1,6
15.	Ukrajna	44,3	1,9	Szerbia	21,2	1,5
	1–15. összesen	1 924,4	81,9	1–15. összesen	1 306,0	91,5
	Összesen	2 349,6	100,0	Összesen	1 427,1	100,0

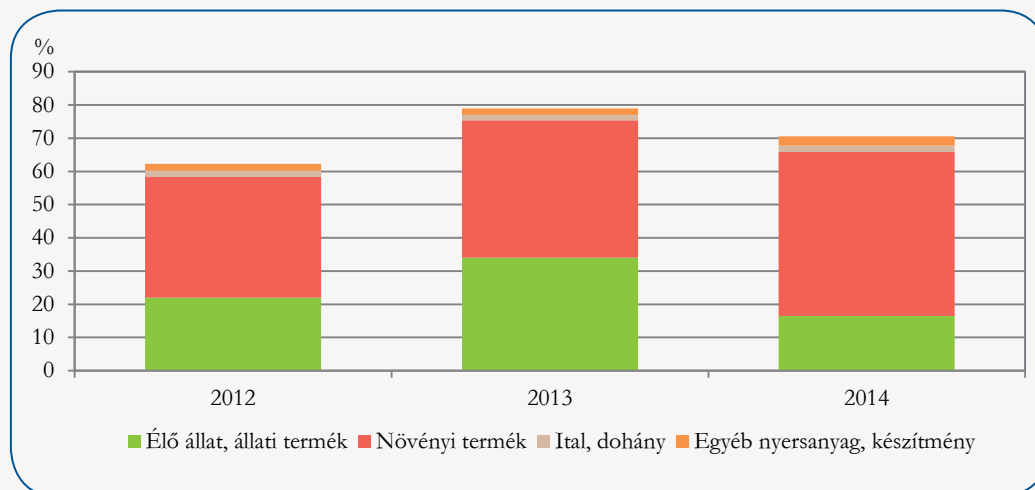
A mezőgazdasági eredetű külkereskedelmi termékforgalmunk teljes (exportot és importot összesítő) értékének 94%-át 25 partnerországgal bonyolítottuk le 2014-ben. Legjelentősebb partnerünk Németország (az összforgalom 17%-ával), Ausztria (9,1%) Románia (8,9%), Szlovákia (7,9%) és Olaszország (7,6%) volt. Ezek az országok viszonylag stabil, tartós kereskedelmi partnernek számítanak.

A magyar-orosz agrár-külkereskedelem a kiviteli tilalom tükrében

2014-ben az ukrán-orosz konfliktus hatására az Európai Unió politikai és gazdasági szankciókkal próbált nyomást gyakorolni Oroszországra. Válaszként az uniós országokat embargóval sújtotta az orosz fél egyes termék-csoportok terén. A mezőgazdasági termékek tilalma hazánkat is érinti. Keleti partnerünk a magyar exportból azonban nem részesedik döntő súllyal, az elmúlt években a hazai kivitel nagyjából mindössze 3,0%-a irányult felé. 2014-ben 71 milliárd forint értékben fogadott be Oroszország mezőgazdasági eredetű termékeket tőlünk, az előző évinél 11%-kal kevesebbet. A kiviteli tilalom az élő állatok és állati termékek csoportját érintette érzékenyen, az exportjuk az előző évi felére esett vissza, a többi termék kivitele azonban nőtt.

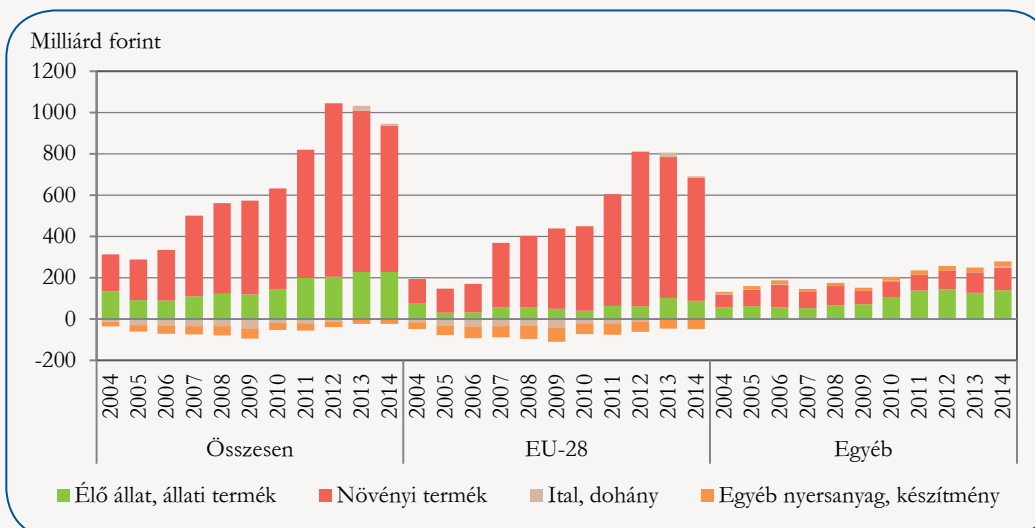
6. ábra

Az Oroszországba irányuló magyar mezőgazdasági export alakulása

7. ábra

A mezőgazdasági eredetű áruk külkereskedelmi egyenlege főbb árucsoportok szerint

A mezőgazdasági eredetű áruk nem EU-tagországokkal lebonyolított külkereskedelmi forgalma a termékszerkezetet tekintve kiegyensúlyozottabb, mint az unión belüli, utóbbiban a növényi termékek dominálnak.

2.3. A mezőgazdaság kibocsátása a mezőgazdasági számlarendszer alapján

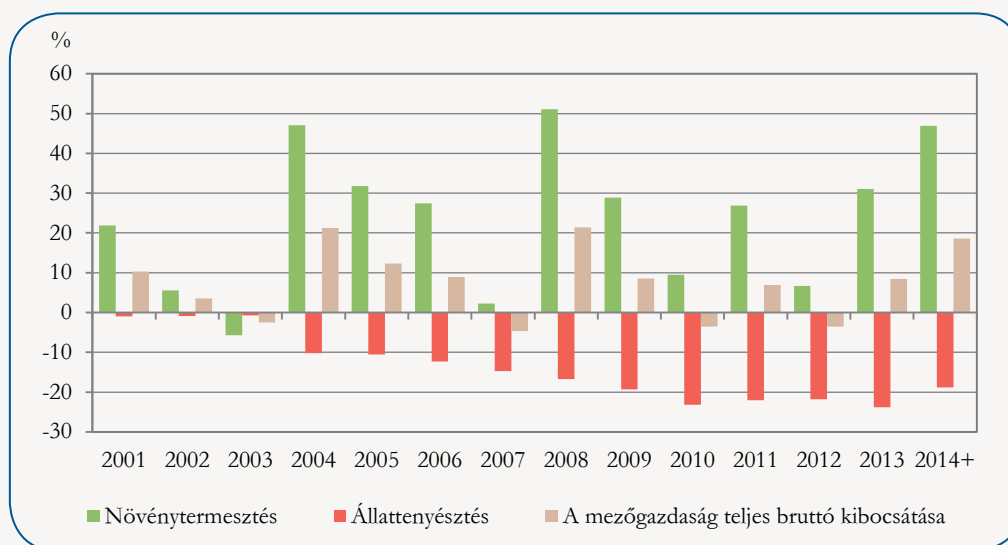
Az agrárgazdaság kibocsátási értéke 2014-ben folyó áron 4,2%-kal volt magasabb, mint egy évvel korábban. A növénytermesztés és az állattenyésztés kibocsátási volumene is jelentősen emelkedett, a termelőiár-színvonal csökkenése mellett. A ráfordítás, valamint a bruttó hozzáadott érték nőtt, a munkaerő-ráfordítás nem változott jelentősen az egy évvel korábbihoz képest.

Az előzetes adatok alapján 2014-ben a **növénytermesztés kibocsátásának volumene** 13%-kal emelkedett az előző évihez képest. A gabonafélék volumene több mint ötödével nőtt, a kukoricáé több mint harmadával volt nagyobb, mint 2013-ban. 2014-ben rekordtermés született: 9,2 millió tonna kukoricát eddig egyetlen évben sem takarítottak be hazánkban. Az ipari növények kibocsátása 12, a takarmánynövényeké 3,1%-kal bővült. Napraforgó- és repcekibocsátásunk is számottevően nőtt a 2013. évihez viszonyítva. Utóbbi volumene több mint negyedével magasabb volt, és az előzetes terméseredmények alapján mindkét növényből rekordtermést takarítottak be. A kertészeti termékek termesztésének volumene 9,0%-kal elmaradt az előző évitől, a burgonyáé azonban 12, a gyümölcsstermesztésé 9,7%-kal emelkedett 2014-ben. Az alma kibocsátása közel harmadával magasabb volt az előző évinél.

Az élő állatok kibocsátása 6,3 az állati termékeké 4,1%-kal nőtt, így az **állattenyésztés teljes termelési volumene** 5,6%-kal emelkedett a 2013. évihez képest. A bővülést főként az emelkedő sertés-, baromfi-, valamint tejkiadás eredményezte.

8. ábra

A bruttó kibocsátás volumenének változása a 2000. évhez képest

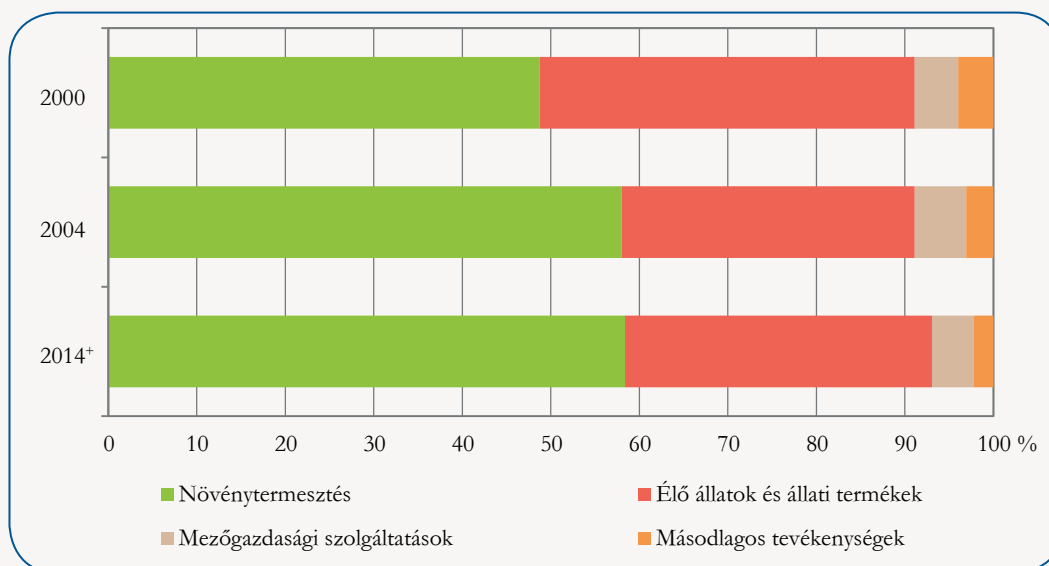

Az egyes termékcsoportok kibocsátása az elmúlt években eltérő módon alakult. 2000 óta az ipari növények kibocsátása nő, volumene több mint két és félszeresére bővült. A gabonafélék és a takarmánynövények esetében a növekedés mérsékeltebb. A kertészeti termékekénél és a burgonyánál az elmúlt években csökkenő trend érvényesült. A gyümölcsfélék kibocsátási volumene az ezredfordulót követően jelentősen esett, 2012 óta pedig mérsékelten nőtt. Az állatok és állati termékek kibocsátása 2009-ig csökkent, ezt követően lényegében stagnált. A 2014-es előzetes adatok mérsékelt növekedésre utalnak az ágazatban az előző évihez képest.

A mezőgazdasági bruttó kibocsátás volumene az elmúlt években – elsősorban a szántóföldi árunövények hozamától függően – jelentősen ingadozott. Az aszály, illetve a rendkívüli csapadékmennyiség miatt időnként jelentős visszaesések történnek, ami a növénytermesztés nagy súlya miatt az éves teljesítményt számottevően befolyásolja.

9. ábra

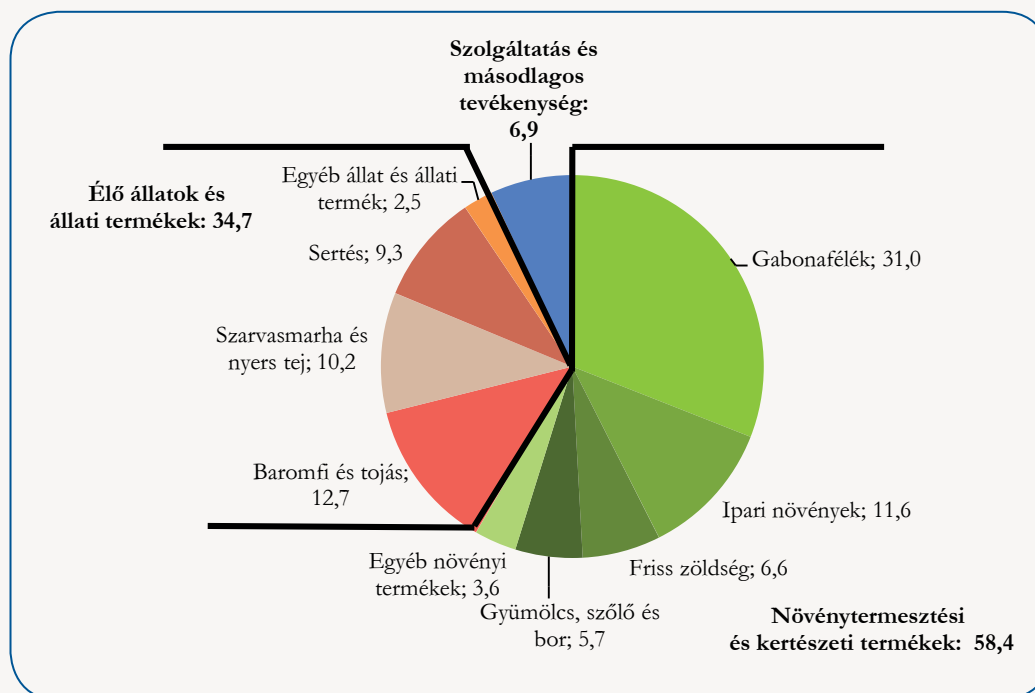
A mezőgazdaság teljes bruttó kibocsátásának megoszlása

A **mezőgazdaság teljes bruttó kibocsátása folyó alapon 2014-ben 2410 milliárd forint** volt az előzetes adatok szerint, ami 4,0%-kal haladta meg a 2013. évit, a hazai agrárium teljesítménye így 2010 óta folyamatosan javult. A növényi termékek 1407 milliárd (58%), az állatok és állati termékek 836 milliárd (35%), a mezőgazdasági szolgáltatások és másodlagos (főként mezőgazdasági termékfeldolgozó) tevékenységek 167 milliárd forint (7,0%) értékkel részesedtek ebből. A növénytermesztésen belül a gabonafélék kibocsátása a legnagyobb részesedéssű (a teljes 2014. évi kibocsátásban a kukorica aránya a rekordtermésnek köszönhetően 17%, a búzáé 10%).

10. ábra

A gazdaságok megoszlása termelési típus szerint, 2014+, %

2.4. A gazdálkodás szervezeti keretei és a gazdaságszerkezet

A gazdaságok statisztikai megfigyelése

A gazdaságok számának és jellemzőinek vizsgálatát két – egymástól különböző – megfigyelés alapján végezhetjük el. Az első a mezőgazdaságot, az erdőgazdálkodást és a halászatot magában foglaló „A” nemzetgazdasági ágban regisztrált vállalkozások adatainak feltárása. Ez ágazati megközelítés, azaz a vállalkozások főtevékenysége alapján sorolja be az egységeket. A mezőgazdasági főtevékenységű vállalkozásokat tartalmazza, de nem nyújt információt azokról, amelyek bár mezőgazdasági tevékenységet is folytatnak, de azt nem főtevékenységként.

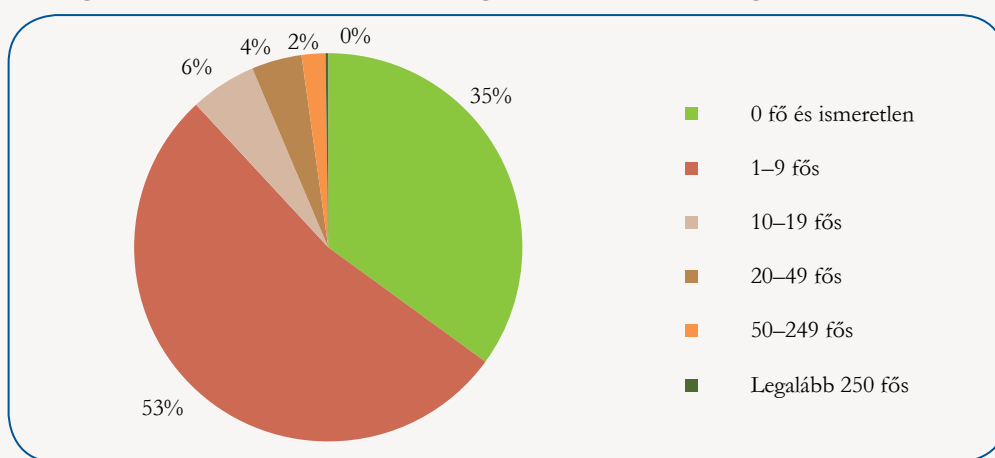
A statisztikai megfigyelés másik lehetősége a tevékenység alapú megfigyelés, amely egy meghatározott gazdaságméret felett megfigyeli a gazdaságokat tekintet nélkül arra, hogy annak mi a főtevékenysége.

A mezőgazdaságban, erdőgazdálkodásban és a halászatban **regisztrált vállalkozások száma** 2014 végén megközelítette a **466 ezret**, az előző évinél ez némileg több. Az önálló vállalkozások (452 ezer) és a társas vállalkozások (14 ezer) száma sem változott döntően az egy évvel korábbihoz képest. A társas vállalkozások száma viszonylag stabil, az önálló vállalkozások száma pedig mérsékelten, de évről évre emelkedik.

A társas vállalkozások **létszám szerinti megoszlása** a 10 fő alattiak döntő – 88%-os – súlyát képviseli. A 14 ezer társas vállalkozásból mindössze 15-ben foglalkoztattak 500 főnél többet, és közel 3900 foglalkoztatott nélküli vállalkozás van.

11. ábra

A regisztrált társas vállalkozások megoszlása létszám-kategóriák szerint, 2014

A 2013-ban végrehajtott **gazdaságszerkezeti összeírás** (GSZÖ) adatai szerint 2013-ban összesen 8,4 ezer gazdasági szervezet és 485 ezer egyéni gazdaság végzett mezőgazdasági tevékenységet. A gazdasági szervezetek száma 2,0%-kal elmarad a legutóbbi, 2010-es teljes körű összeírás során mért értéktől, azonban az ingadozás ellenére is viszonylag stabil e szervezetek köre. Az egyéni gazdaságok száma – változó ütemben – folyamatosan csökken, 2000 óta a gazdaságok fele megszűnt.

2.5. A mezőgazdaság munkaerő-felhasználása

A mezőgazdasági munkaerő statisztikai megfigyelése

A mezőgazdasági munkát végzők száma többféle értelmezéssel határozható meg, a munkaerő-felhasználás több, hiteles, nemzetközi módszertan szerint is számítható. A gazdasági szervezetekben foglalkoztatottak, alkalmazottak többnyire napi 8 órában végzik tevékenységüket, azonban az egyéni gazdaságokban nem ritka a napi néhány órás munkavégzés sem.

Többek között ilyen okok vezettek el az éves munkaerőegység fogalmának bevezetéséhez, ami a néhány órás munkavégzés teljes munkaidős munkavégzésre (évi 1800 óra) való átszámítását teszi lehetővé, összehasonlítván a gazdasági szervezetekben és az egyéni gazdaságokban végzett munka nagyságát. Az EU gyakorlata megkülönbözteti a fizetett és a nem fizetett munkavégzést is, utóbbi az egyéni gazdaságokban a háztartások tagjai által végzett mezőgazdasági munkát fedi.

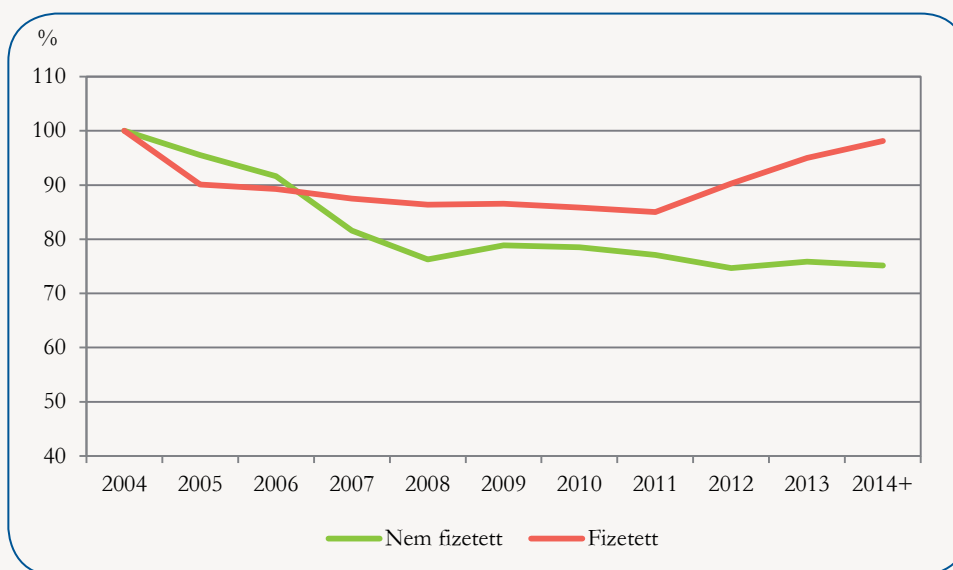
Az éves munkaerőegység jól használható a mezőgazdasági munka szerkezetének vizsgálatára, azonban nem alkalmas a nemzetgazdaság más ágakkal való összehasonlítására, ugyanis a munka mennyiségét és nem a munkát végzők számát fejezi ki. Munkaerő-ráfordításként a kiegészítő tevékenységként végzett mezőgazdasági munkával is elszámol, azaz a nem mezőgazdasági főtevékenységű foglalkoztatottak mezőgazdasági munkáját is figyelembe veszi. A más nemzetgazdasági ágakkal való összehasonlításra a valamennyi nemzetgazdasági ágra kiterjedő munkaerő-felmérés és az intézményi munkaügyi statisztika szolgál. A lakossági munkaerő-felmérés sajátossága, hogy csak részben, az intézményi munkaügyi statisztika pedig egyáltalán nem számol az egyéni gazdaságokban végzett mezőgazdasági tevékenységgel.

2014-ben a **munkaerő-ráfordítás** nagysága **445 ezer** ember teljes munkaidős (évi 1800 óra) tevékenységének felelt meg. Az előző évhez képest nem volt jelentős változás. Az összes munkaerő-ráfordítás háromnegyede nem fizetett munkaerő-felhasználás (2000-ben még közel négyötöde) volt.

A mezőgazdaság munkaerő-ráfordítása 20%-kal csökkent hazánk uniós csatlakozása óta, ami elsősorban a nem fizetett munkaerő 25%-os visszaesésével magyarázható. A csökkenés fő oka az egyéni gazdaságok számának gyors ütemű fogyatkozása. A 2000-ben végrehajtott általános mezőgazdasági összeírás és a legutóbbi, 2013-as gazdaságszerkezeti összeírás között számuk a felére csökkent. A fizetett munkaerő is jelentősen mérséklődött 2004-et követően, azonban 2012 óta emelkedő munkaráfordítás figyelhető meg.

12. ábra

Mezőgazdasági munkaerő-felhasználás (2004. év=100)

A **lakossági munkaerő-felmérés** adatai szerint 2014-ben országosan 4,1 millió főt foglalkoztattak, 5,0%-kal többet, mint előző évben. Ezen belül a mezőgazdaságban, a vad és erdőgazdálkodásban, valamint a halászatban a foglalkoztatottak 4,6%-a, 189,6 ezer fő dolgozott, közel 3,0%-kal többen, mint 2013-ban. Az **intézményi munkaügyi statisztika** által 2014-ben 78,3 ezer fő alkalmazottat számoltak a mező-, vad- és erdőgazdálkodásban, valamint a halászatban. A létszám 3,9%-kal magasabb volt az előző évinél.

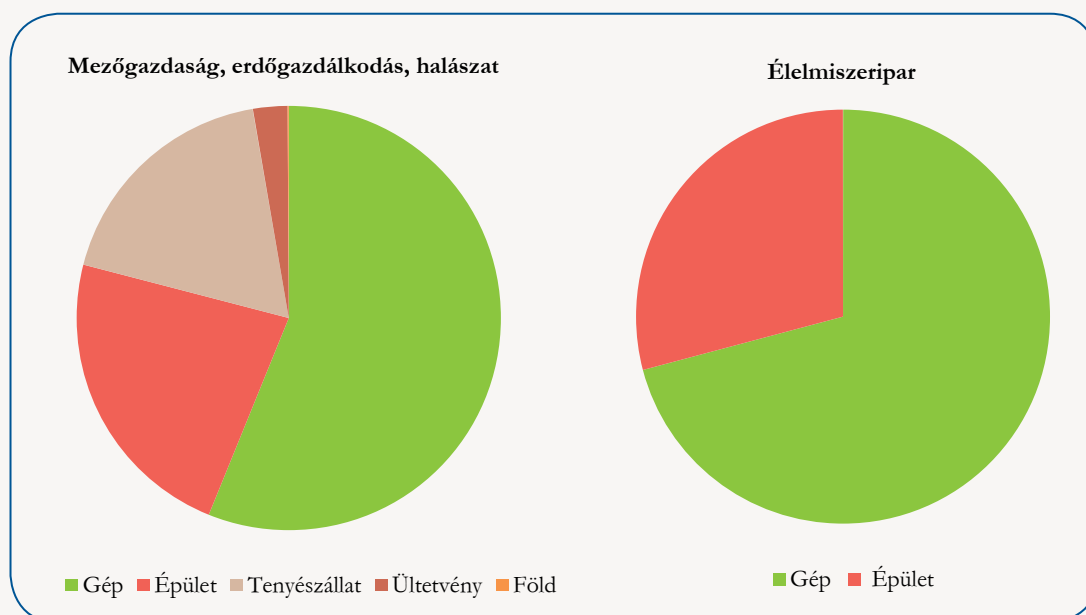
2.6. Beruházások a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

2014-ben a nemzetgazdaság összes beruházási értéke 5216 milliárd forint volt, ebből a mezőgazdaság, **erdőgazdálkodás, halászat ág 320 (6,1%), az élelmiszeripar közel 153 milliárd forinttal (2,9%)** részesedett. A teljes nemzetgazdaság beruházási volumene 14, a mezőgazdaságé 17, míg az élelmiszeriparé közel 29%-kal nőtt. Utóbbi növekvő volumenéhez hozzájárult a stratégiai ágazattá való nyilvánítás és ezzel összefüggésben a korábbinál magasabb támogatások. Az agrár- és élelmiszeripar-beruházásokban betöltött súlya 2004 után csökkent, 2011 és 2014 között azonban együttes részesedése évről évre nagyobb volt.

Anyagi-műszaki összetétel szerint vizsgálva a mezőgazdaságban a beruházások 56%-át a gépek, 23%-át az épületek tették ki 2014-ben. A tenyészállat- és ültetvényberuházás adta a teljes érték valamivel több, mint ötödét. Az élelmiszeriparban a teljesítményérték 71%-át fordították gép-, a fennmaradó részt épületberuházásra. Mindkét esetben a gépberuházások fellendülése okozta az összes beruházás volumennövekedését.

13. ábra

A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat és az élelmiszeripar beruházásai, 2014

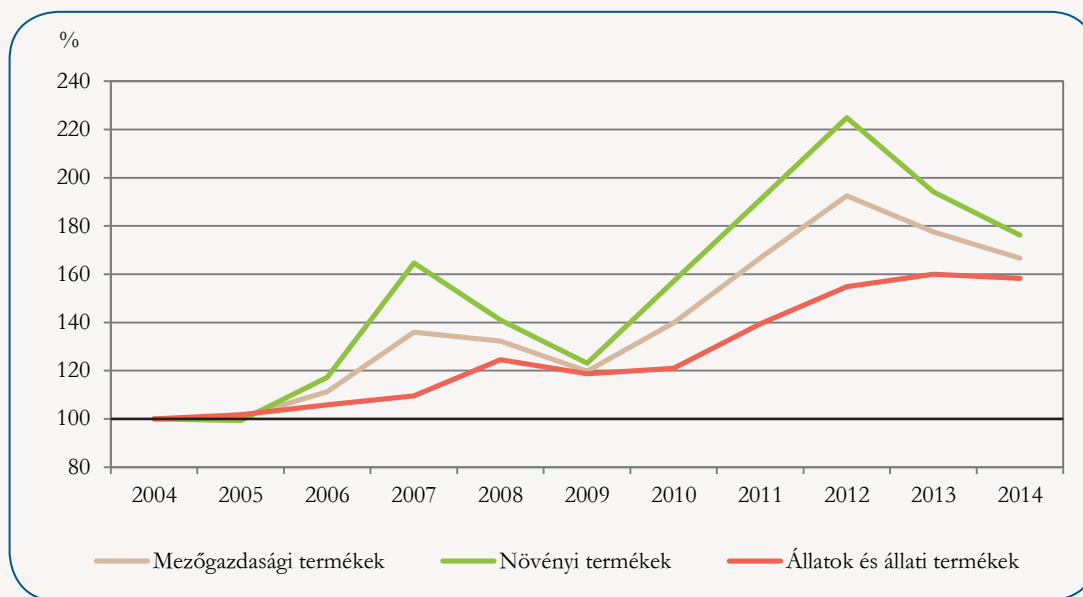

2.7. Termelői és ráfordítási ár

2014-ben a mezőgazdasági termelői árak 6,1%-kal csökkentek az előző évihez mérten. Ezt elsősorban a növényi termékek árának 9,2%-os visszaesése okozta. Az állatok és állati termékek ára 1,1%-kal csökkent. A mezőgazdasági termékek árszínvonala 2004 és 2014 között közel 67%-kal emelkedett.

14. ábra

A mezőgazdasági termékek termelőiár-indexe
(2004. év=100)

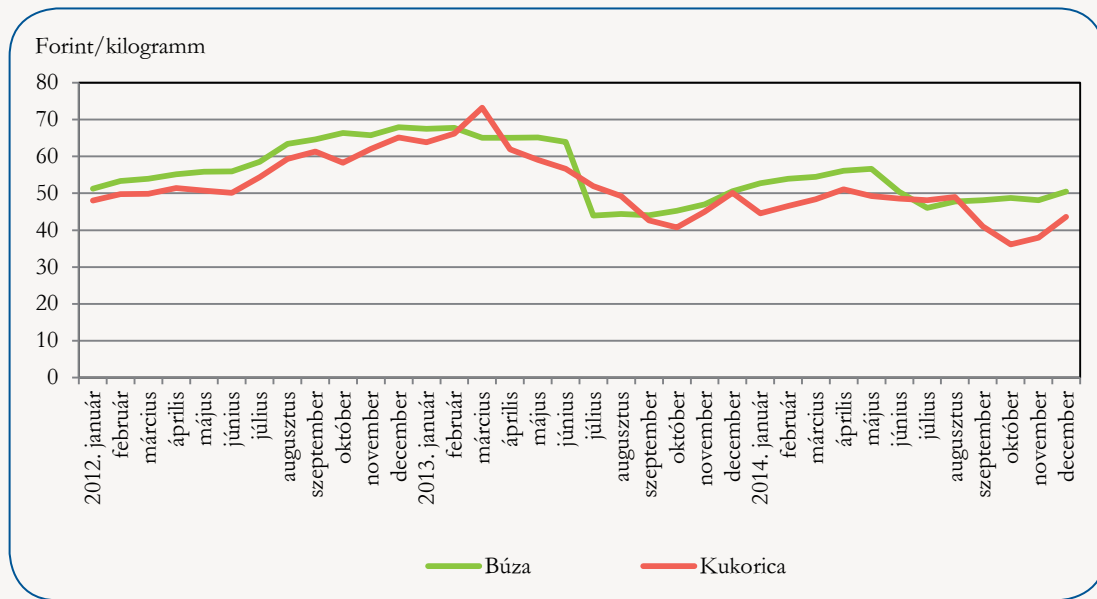
A termelőiár-indexek termékcsopontonkénti adataiból kitűnik, hogy a **növénytermesztési és kertészeti termékek** árszínvonalának erős ingadozását az elmúlt években elsősorban a gabonák, valamint a szőlő és a gyümölcsfélék ármozgása okozta. 2013-ban a termelők nagyjából 1 millió tonnával több búzát arattak, mint az előző években. A kukorica mennyisége is nőtt, azonban ez csak az előző évhez képest kedvező. Emiatt a gabonák évek óta tartó áremelkedése megtört, ötödével olcsóbban juthattak a felvásárlók fő szántóföldi növényeinkhez.

A búza ára nem változott 2014-ben, a kukoricáé viszont az előző évek jelentős drágulását követően 2013-ban és 2014-ben is csökkent, tavaly 15%-kal. A napraforgó és a repce ára is esett, előbbié 2,8, utóbbié 8,8%-kal lett alacsonyabb, amihez a rekordtermés is hozzájárult. A paradicsom az erősen ingadozó termésmennyiség hatására 2010-ben háromnegyedével drágult, majd 2011-ben harmadával olcsóbb lett, 2012-ben az újabb termésviszaesés következtében megduplázódott az ára. 2013-ban az ár nem változott, 2014-ben viszont 11%-nőtt. A gyümölcsfélék közül az alma ára – a kiemelkedő termésnek is köszönhetően – több mint 21%-kal elmaradt az előző évitől, de a szőlő ára is közel 18%-kal mérséklődött.

A burgonya ára az előző évi drasztikus emelkedés után (egész Európában visszaesett a termésmennyiség 2013-ban) 23%-kal csökkent.

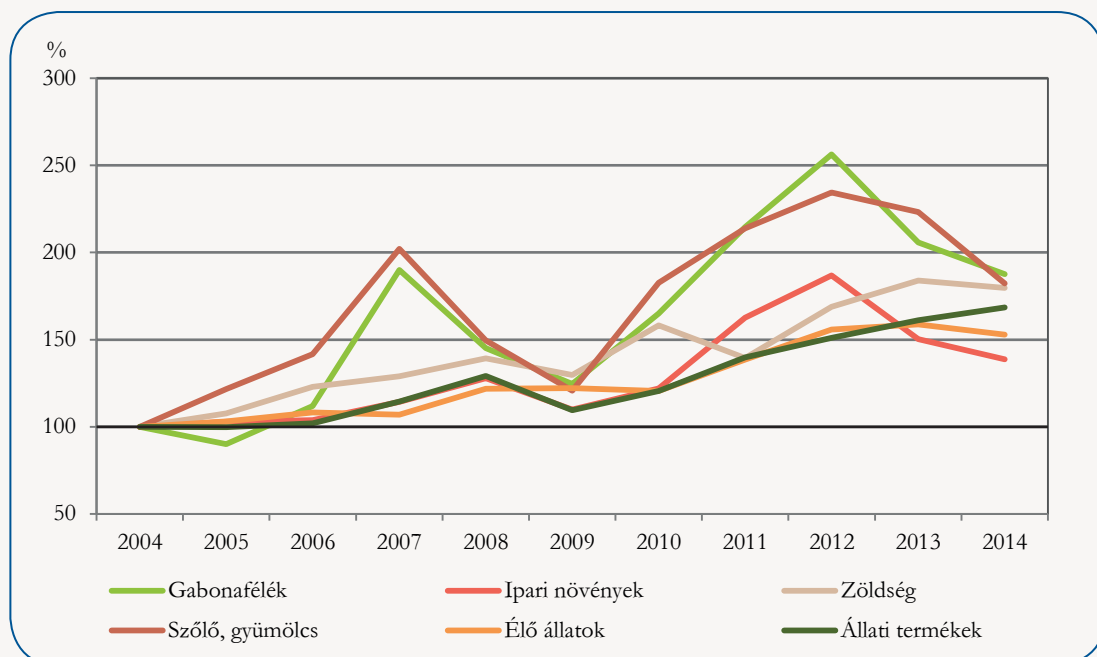
15. ábra

A búza és a kukorica felvásárlási ára

Az **állatok és állati termékek** évek óta tartó drágulása 2014-ben megállt, az árak 2013-hoz viszonyítva kissé csökkentek. Ez elsősorban az **élő állatok** árának 3,7%-os mérséklődésével magyarázható. A vágómarha ára 3,9, a vágóbaromfié 5,1, a vágósertésé 2,9%-kal csökkent. Egyedül a vágójuh ára drágult (3,8%). Az **állati termékek** – főként a tej árának 6,0%-os emelkedése hatására – drágultak. A tejágazat számára kedvező folyamat, hogy az elmúlt években keresleti piac alakult ki Európában és a világban is, ami áremelkedéssel járt. Az étkezési tyúktojás ára 3,4%-kal elmaradt az egy évvel korábbitól.

16. ábra

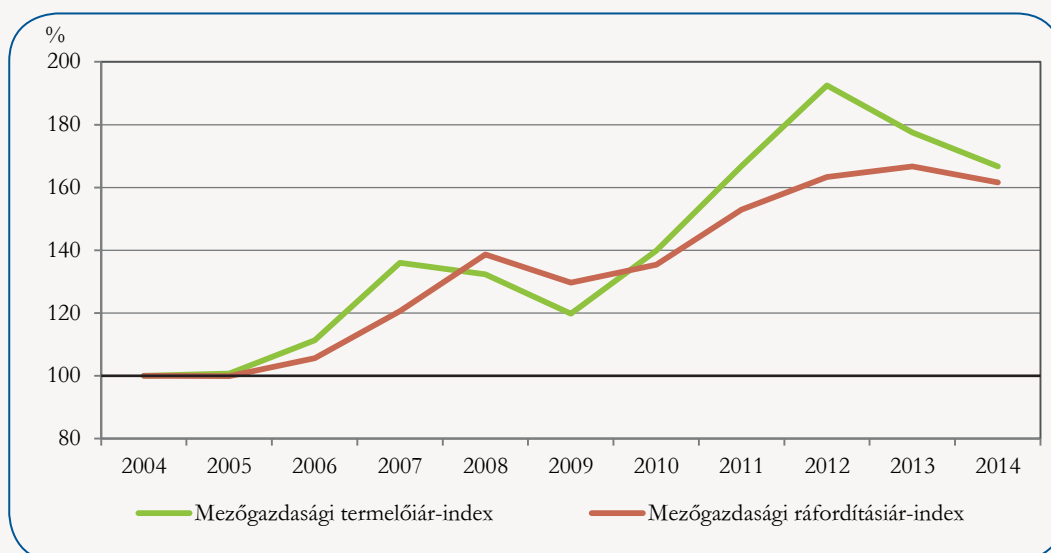
A mezőgazdasági termékek termelőiár-indexei főbb termékcsoportonként
(2004. év=100)

2014-ben a mezőgazdasági termelés ráfordítási árai az előző évhez viszonyítva 3,1%-kal csökkentek, ami a folyó termelőfelhasználás árszínvonalának 3,9%-os csökkenéséből, és a mezőgazdasági beruházások árszínvonalának 2,1%-os növekedéséből tevődött össze. A folyó termelőfelhasználáson belül a takarmányárak csökkentek a legnagyobb mértékben (10,6%-kal). A műtrágya és az energia ára kisebb mértékben, de szintén mérséklődött, előbbié 3,9, utóbbié 3,7%-kal. A vetőmagokhoz és a növényvédő szerekhez viszont valamelyest drágábban jutottak hozzá a gazdák, mint előző évben. A mezőgazdasági beruházásokon belül a gép- és az épületberuházások is nőttek (2,6, illetve 2,0%).

2014-ben a mezőgazdasági termelői árak nagyobb mértékben csökkentek, mint a ráfordítási árak. Viszonyuk 2004 óta változó képet mutat, hányadosuk alapján hol előbbi, hol utóbbi nőtt gyorsabban. Az agrárium a termelői árak esése, ugyanakkor a ráfordítások fokozódó drágulása nyomán 2008-ban és 2009-ben jelentős árveszteséget szenvedett el. 2010 és 2012 között a termelői árak gyorsabb ütemben emelkedtek, 2010-ben 12, 2011-ben 6,0, 2012-ben 9,0 százalékponttal haladták meg a ráfordítási árak növekedését. 2013-ban a termelői ár csökkenését a ráfordítási árak emelkedése kísérte.

17. ábra

Termelői- és ráfordításiár-index
(2004. év=100)

Bővebben

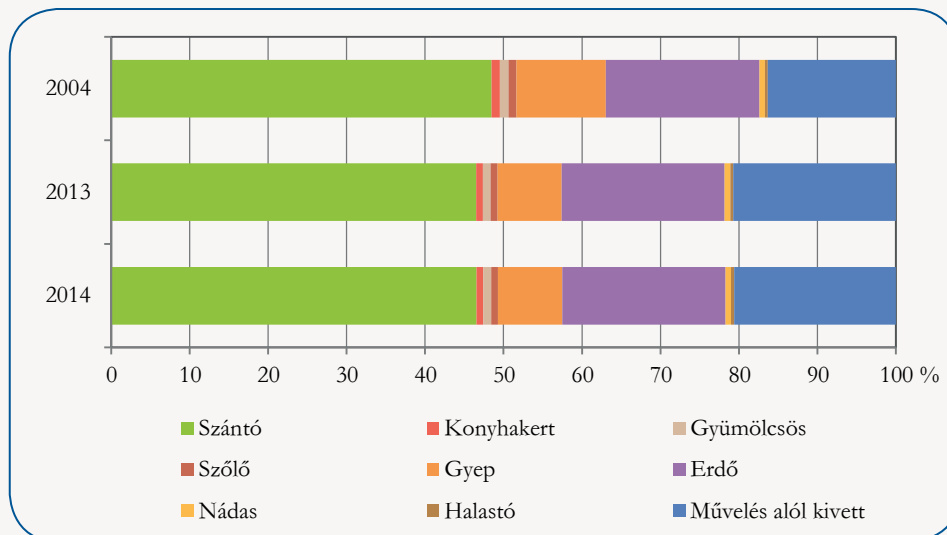
3. A földhasználat és a növénytermesztés főbb jellemzői

3.1. Földhasználat művelési ágak és gazdálkodási formák szerint

Hazánk 9,3 millió hektárnyi területének 79%-a – 7,4 millió hektár – termőterület. Ezen belül 5,3 millió hektár mezőgazdasági és 1,9 millió hektár erdőterület volt, a mezőgazdasági terület 57, az erdő 21%-ot foglalt el az ország területéből 2014-ben. Előbbi közel 6,0 százalékpontot csökkent 2004 óta, míg az utóbbi mérsékelten, de folyamatosan nőtt az elmúlt években. A szántóterület 46%-os aránya (4 millió 331 ezer hektár) viszonylag stabil. A hasznosított gyepterület (2014-ben 761 ezer hektár, az ország területének 8,0%-a) az elmúlt években stagnált.

18. ábra

Földhasználat művelési ágak szerint

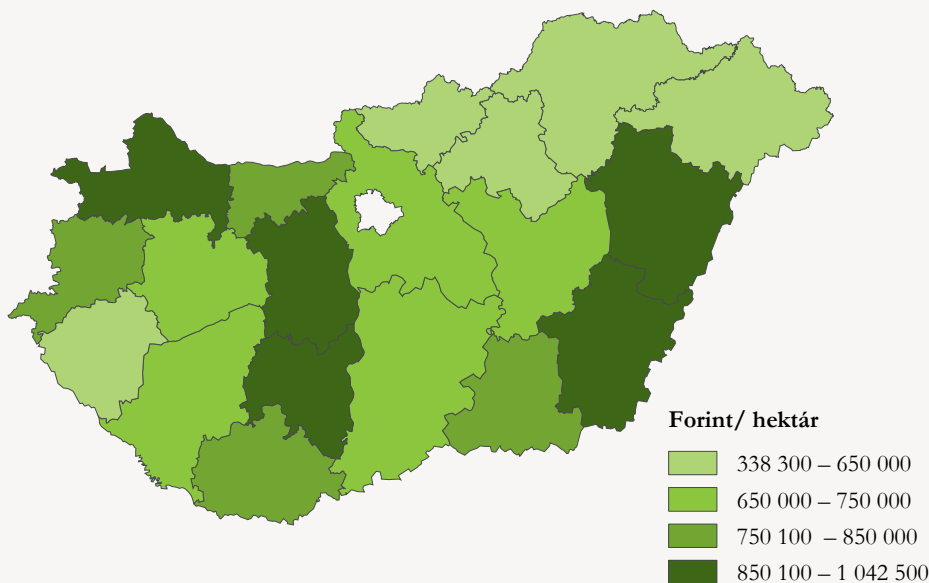
Az ország összes földterületének 38%-át gazdasági szervezetek, 34%-át egyéni gazdálkodók használták 2014-ben. A fennmaradó 28% gazdaságra nem azonosítható (nemzeti parkokhoz, MÁV-hoz, Országos Vízügyi Főigazgatósághoz, Honvédséghez, egyházakhoz tartozó és egyéb területek) terület, melynek 43%-a nem mezőgazdasági hasznosítású volt. A földhasználat gazdálkodási formák szerinti összetétele az utóbbi években lényegében nem változott.

A szántó árának alakulása

2013-ban a **mezőgazdaságitermőföld-árak** – az előző két évi 11,5 és 12,8%-os növekedés után – átlagosan **8,2%-kal voltak magasabbak** az előző évihez képest. Ezen belül a legjelentősebb művelési ág, a **szántó** ára 10,3%-kal nőtt, így egy hektár szántóföld átlagára 2013-ban 759 600 forint volt. A föld árát számos tényező befolyásolja, ezért az ország egyes területein a föld ára az országos átlagtól jelentősen eltérhet. A legdrágább területek Hajdú-Bihar, Tolna, Győr-Moson-Sopron megyében találhatóak, ahol a szántó hektáronkénti ára jóval 950 ezer forint felett volt. A legolcsóbban Nógrád megyében lehetett szántóföldhöz jutni, ahol 1 hektár szántóföld átlagára kevesebb volt, mint az országos átlag fele.

19. ábra

Egy hektár szántóföld ára, 2013

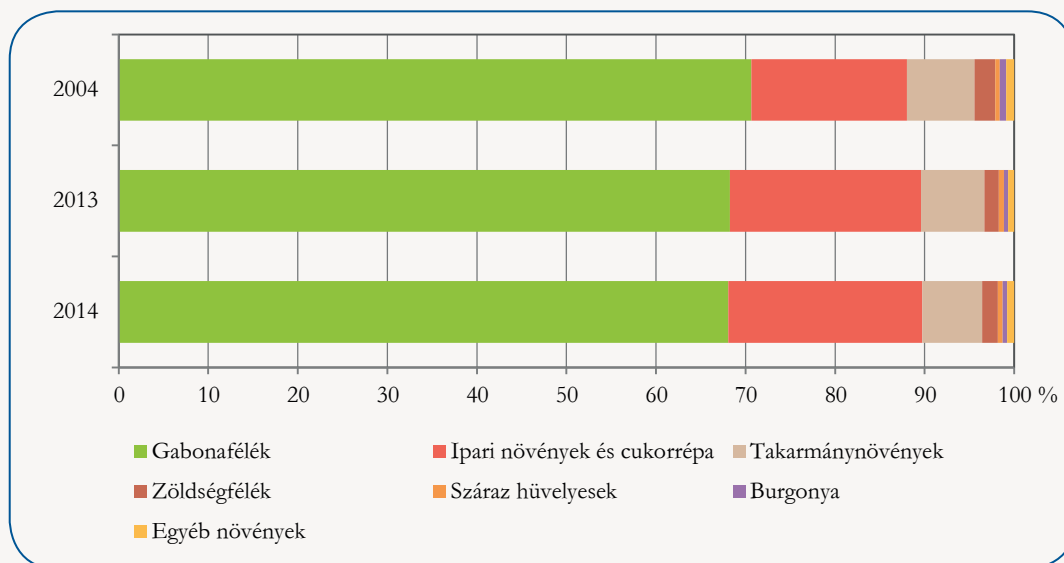
3.2. Növénytermesztés

3.2.1. Vetésszerkezet

A vetésszerkezet évről évre alapvetően stabil. A **gabonafélék részaránya** a szántóföldi vetésszerkezetben az elmúlt évekhez hasonlóan **68%** volt 2014-ben. Ezen belül a **búzával** és a **kukoricával** vetett terület a szántók 27, illetve 29%-át tette ki. Az **olajos magvú növények** aránya az elmúlt években 21–22% között alakult. 2014-ben a napraforgó aránya 14, a repcéé 5,0% volt. E két ipari növény együttes aránya a 2004. évi vetésszerkezetben 14%, 2014-ben viszont már 19% volt. A cukorrépa vetésállománya 2014-ben az előző évhez hasonlóan mindössze 0,4%-kal részesedett az összes vetésterületből.

20. ábra

Szántóföldi vetésszerkezet, 2004–2014. május 31.

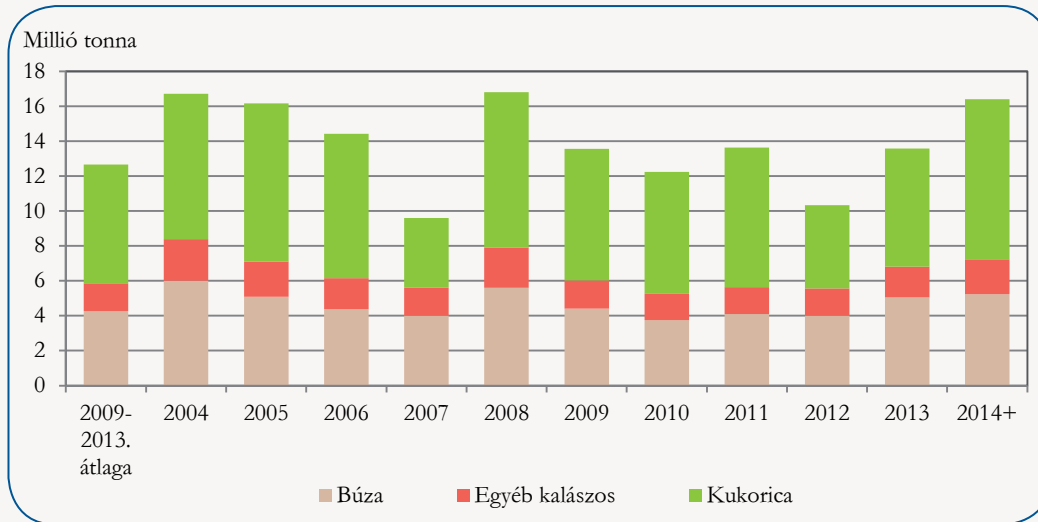

3.2.2. Gabonafélék termesztése

Gabonából 2014-ben 2,8 millió hektárról 16,4 millió tonnát takarítottak be. A betakarított terület éppen csak elmaradt az előző évitől, de a megelőző 5 év átlagánál valamelyest magasabb. A termésmennyiség azonban ötödével nőtt, ami főleg a kukorica kiemelkedő hozamának az eredménye. Kalászos gabonából 6,1%-kal többet – 7,2 millió – tonnát arattak. **Kukoricából rekordmennyiséget, 9,2 millió tonnát** takarítottak be, az előző évinél 36%-kal többet. Termésátlaga 42%-kal haladta meg a 2013. évit, a gazdák hektáronként átlagosan 7,7 tonna hozammal számolhattak. Az előző 5 év átlaga ennél 2 tonnával kevesebb.

21. ábra

A kalászosok és a kukorica termésmennyisége

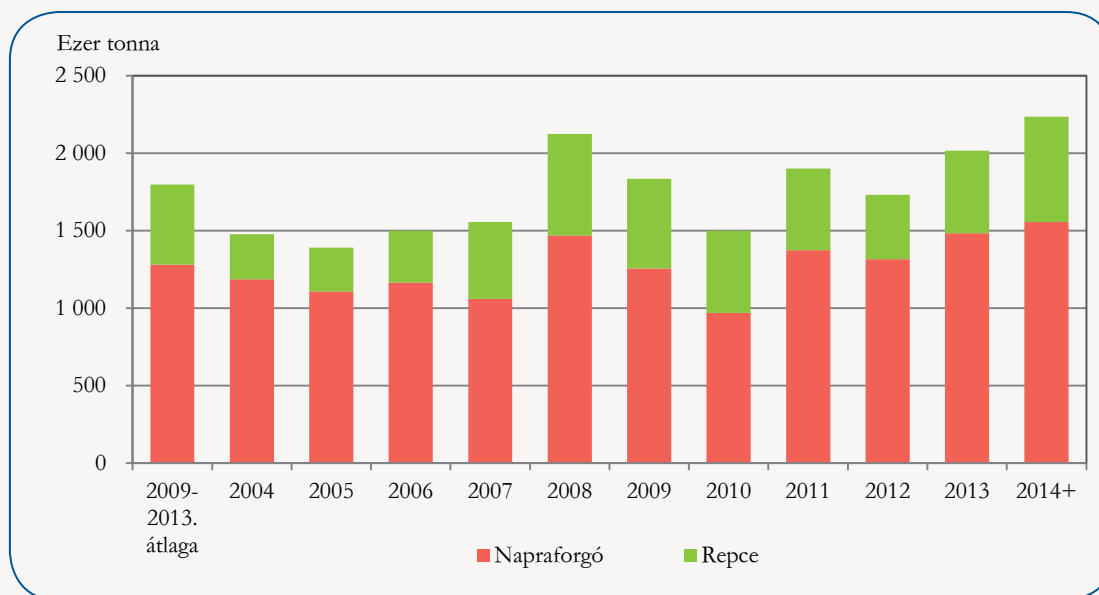
A legnagyobb súlyú kalászos gabonából, a **búzából** 2014-ben az előző évinél 2,0%-kal nagyobb területen (1,1 millió hektár) 3,5%-kal többet, **5,2 millió tonnát** arattak. A növény termésátlaga 4,7 tonna/hektár volt. Árpából az előző évinél 10%-kal nagyobb betakarított területen (288 ezer hektár), 20%-kal nagyobb mennyiségű termést takarítottak be (1,3 millió tonna). Rozsból az előző évinél kevesebbet, 95 ezer tonnát takarítottak be. Zabból 137 ezer tonnát, az előző évinél 4,0%-kal többet arattak. Az utóbbi években az időjárási szélsőségek fokozódtak, emiatt korábban nem tapasztalt mértékű termésingadozások fordultak elő. Többségében az aszályos évek vetették vissza a hozamokat (leginkább 2007-ben és 2012-ben), 2010-ben a rendkívüli mennyiségű csapadék okozott problémát. 2014-ben viszont kedvezett az időjárás a növénytermesztésnek, a magas hozamok elsősorban a tenyészidőszak alatti kedvező időjárással vannak összefüggésben.

3.2.3. Ipari növények termesztése

A főbb olajos magvak közül a **napraforgónak** 1,2%-kal csökkent, a repcének 7,8%-kal emelkedett a betakarított területe 2014-ben. Előbbi mennyisége 4,8%-kal nőtt, összesen több mint **1,5 millió tonna** termelt, ami rekordnak számít. A hazai **repcetermesztést** az elmúlt években a kedvezőtlen időjárás többször hátráltatta. A belvíz, a szárazság és az erős fagy egyaránt visszavetették a növénykultúra eredményességét. 2014-ben viszont – a kukoricához és a napraforgóhoz hasonlóan – e növényből is rekordtermést arathattak a gazdák, összesen **680 ezer tonna** került a magtárakba. **Cukorrépából** 2014-ben **1 millió tonnát**, az előző évinél 2,0%-kal többet termeltek közel negyedével kisebb területen. Hozama kiemelkedő (66 tonna/hektár) volt, az elmúlt évtizedekben nem volt példa ilyen termésátlagra. A bőséges és a növény számára jó időben érkező csapadék segítette a termesztést 2014-ben.

22. ábra

A főbb olajos magvak termésmennyisége

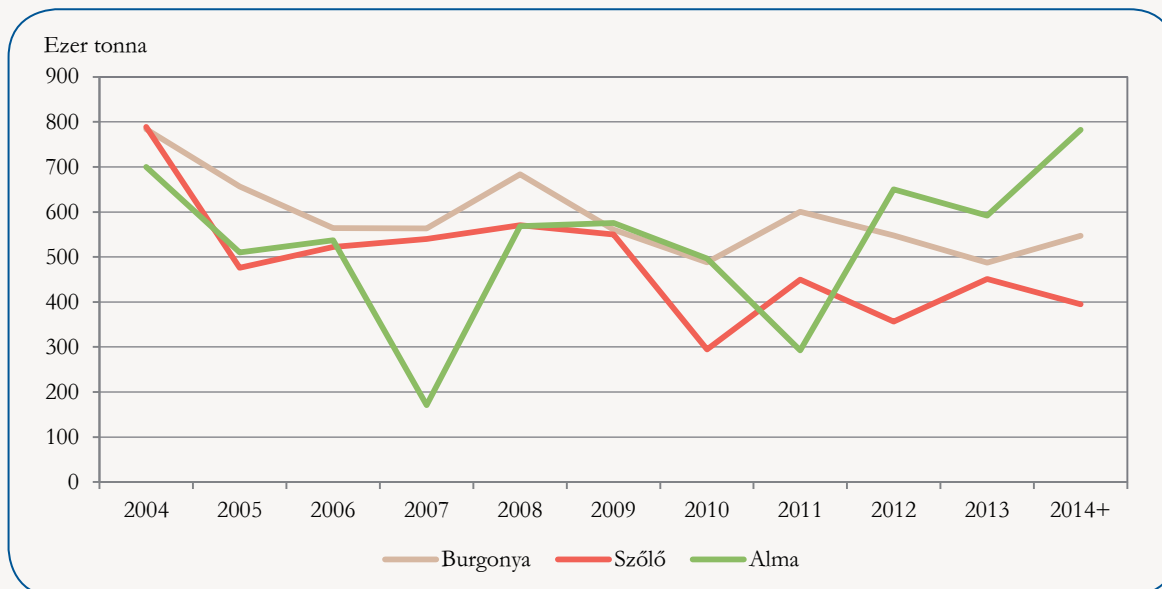

3.2.4. Egyéb növények termesztése

Burgonyából 2014-ben 547 ezer tonna, az előző évinél 12%-kal több termett. A **zöldségfélék** termésmennyisége ugyanilyen arányban csökkent, közel 1,3 millió tonna termett. A **gyümölcsfélék** mennyisége (1 millió tonna) közel 24%-kal haladta meg a 2013. évit, elsősorban az alma bőséges termésének köszönhetően. A szőlőtermés 2014-ben az előzetes adatok szerint mintegy 395 ezer tonna volt, 12%-kal kevesebb, mint előző évben.

23. ábra

A burgonya, a szőlő és az alma termésmennyisége

Bővebben

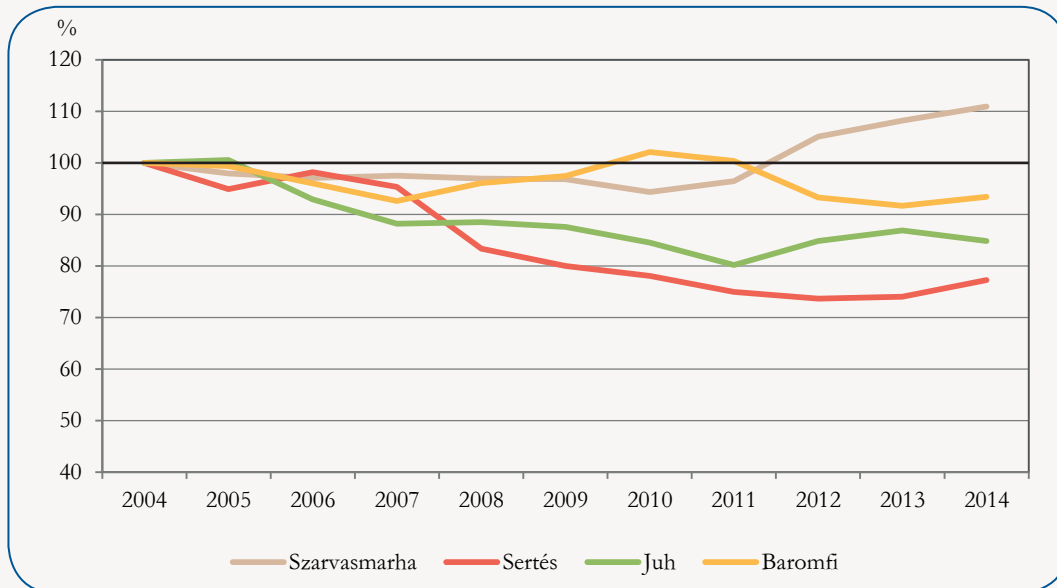
4. Az állattenyésztés főbb jellemzői

4.1. Állatállomány

A főbb állatfajok közül nőtt a szarvasmarha-, a sertés- és a baromfiállomány 2014-ben, a juhok száma viszont kissé csökkent az előző évihez képest.

24. ábra

Decemberi állatállomány
(2004. év=100)

A **szarvasmarhák** állománya 2011 óta emelkedik a külföldi tenyész- és vágóállat-kereslet, valamint a piaci ár növekedése hatására. A bővülés 2014-ben is folytatódott, 2,5%-kal több jószágot tartottak a gazdák, mint egy évvel korábban. A teljes **802 ezres állatállomány**ból 359 ezer darab tehén volt, számuk 4,0%-kal nőtt egy év alatt. A szarvasmarha-állomány 62%-át gazdasági szervezetek, 38%-át egyéni gazdaságok tartják. Az elmúlt évekhez képest az egyéni gazdaságok kismértékben teret nyertek, a bővülés náluk valamelyest erőteljesebb volt 2011 után. Az egy gazdaságra jutó szarvasmarhák száma esetükben 12-ről 18-ra nőtt, míg a szervezeteknél 468-ról 439-re csökkent 2011 és 2014 között. A tejhasznú tehenek száma az elmúlt egy év során a gazdasági szervezeteknél 8 ezerrel nőtt, az egyéni gazdaságoknál 4 ezerrel csökkent. A húshasznú tehenállomány az előbbi gazdálkodási forma esetében 3 ezerrel, utóbbinál 5 ezerrel nőtt.

A hazai **sertésállomány** 2007 és 2012 között folyamatosan zsugorodott. A 2012. évi mélypontra az állomány az EU-csatlakozáskor megfigyelt háromnegyedét sem érte el. 2013-ban még csak megállt az esés, 2014 decemberében viszont 4,0%-kal emelkedett, összesen több mint **3,1 milliót** írtak össze. Az ágazatban több új támogatási forma jelent meg, valamint az élő és a félsertés általános forgalmi adójának 5,0%-ra csökkentése is kedvezhetett az emelkedésnek. A sertésállomány 74%-át gazdasági szervezetek, 26%-át egyéni gazdaságok tartják. Továbbra is tart az egyéni tartók kiszorulása az ágazatból. Az 1990-es évek elején még többségben lévő háztáji tartás évről évre háttérbe szorult, 2014 decemberére a háztartásokban tartott sertések száma 808 ezer volt. A 2004-ben megfigyelt állomány 48%-ára esett vissza az állatlétszám 2014-re, miközben a gazdasági társaságoknál az ingadozások mellett is mérsékeltebb volt a csökkenés. Az utolsó két év emelkedő állománya is főként a szervezeti tartás bővülésével függ össze.

2014-ben decemberében közel 1,2 millió juhot írtak össze, ami kissé elmaradt az egy évvel korábbtól. Az anyaállatok száma is csökkent. A **juhállomány** az ezredforduló után növekedett, az uniós csatlakozásunk

után viszont fokozatosan apadt. 2011-re **1,1 millióra** esett az állatlétszám, az azt követő mérsékelt emelkedés hatására érte el a jelenlegi szintet.

A juhállomány 87%-át egyéni gazdaságok, 13%-át gazdasági szervezetek tartják, amely arány az utóbbi 10 évben nem változott. A hazai mérsékelt kereslet miatt az ágazat a kivitelre támaszkodik, a legnagyobb külpiazi partnerünk Olaszország.

A hazai **baromfiállomány** (2014-ben **38,6 millió** darab) 2011 óta tartó csökkenése megállt. A baromfiállomány 79%-át adó tyúkok száma (30,5 millió darab) 3,0%-kal emelkedett. Egy év alatt a gazdasági szervezetek tyúkállománya 2,1 millióval nőtt, az egyéni gazdaságoké 1,1 millióval visszaesett. A kacsállomány (4,3 millió darab) nem változott jelentősen. A pulykák száma emelkedett (2,8 millió darab), a lúdállomány viszont jelentősen csökkent, éppen csak meghaladta az 1 millió darabot. Az egyéni gazdaságok a főbb baromfifajok tartásából átlagosan 35–40%-kal részesednek. A pulykák 83%-át gazdasági szervezeteknél írták össze.

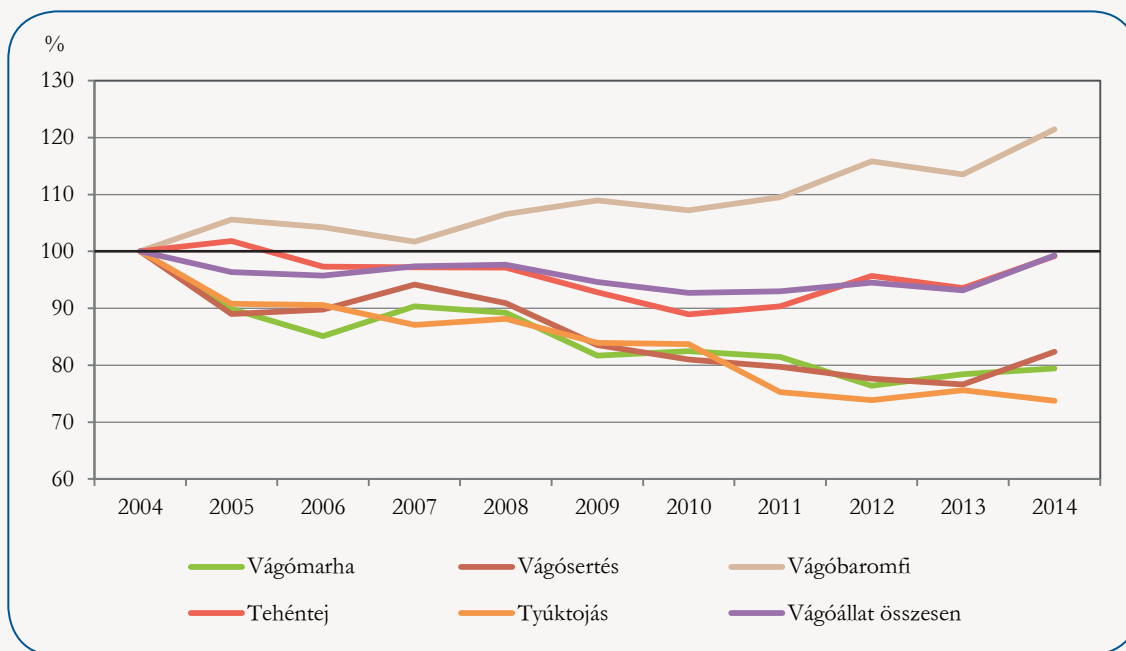
Az ország loállománya 61 ezer; ezen belül a kancaállomány 31 ezer volt 2014 év végén. A kecskeállomány egy év alatt 4,3%-kal csökkent, számuk 70 ezer volt. A házinyúlállomány 171 ezerrel több az egy évvel korábinál, és megközelítette az 1,2 milliót. A vágógalambok száma 201 ezer, a méhcsaládoké 773 ezer volt.

4.2. Vágóállatok és állati termékek

A hazai **vágóállat-termelés** 2004 után mérséklődött, 2010 után pedig lényegében stagnált. 2014-ben számottevően, 6,6%-kal nőtt a vágások száma. Az előzetes adatok szerint **1,4 millió tonna** volt a teljes mennyiség, ami megközelíti a 2004. évi szintet. A vágóállat-termelésből a vágóbaromfi 52, a vágósertés 39%-kal részesedett. Előbbi mennyisége 7,0, utóbbié 7,5%-kal emelkedett az előző évihez képest. A teljes mennyiség 5,0%-át kitevő vágómarha mennyisége az elmúlt évek csökkenése után 2013-ban és 2014-ben is nőtt valamelyest. Az állati termékek közül tehéntejből 1,8 milliárd litert, 6,0%-kal többet termeltek a gazdaságok. A termékcsoporton belül egyedül a tyúktojás mennyisége csökkent, 2012 után 2014-ben újabb mélypontra került mennyiség, 2,4 milliárd darab volt.

25. ábra

Vágóállat- és állatitermék-termelés
(2004. év=100)

5. Területi összehasonlítás

Az agrárgazdaság teljesítményének területi összehasonlítását a regionális mezőgazdasági számlarendszer 2013-as adatai teszik lehetővé.

A **tervezési statisztikai régiók** mezőgazdasági területének nagysága és termelési adottságai igen eltérőek, így kibocsátásuk is egyenlőtlen képet mutat. Mezőgazdasági területénél számottevően magasabb aránnyal részesedik az országos gabona- és ipari növény kibocsátásból Dél-Dunántúl, a kertészeti termék-, szőlő-, bor- és gyümölcskibocsátásból Közép-Magyarország, Észak-Magyarország és Dél-Alföld, az élő állatok és állati termékek kibocsátásából Dél-Alföld, valamint Közép-Dunántúl. A területileg legnagyobb alföldi régiók szerepe kiemelkedő a mezőgazdasági termelésben: Észak- és Dél-Alföld folyó alapján a teljes kibocsátás 48%-át adják, ezzel szemben a kis területű Közép-Magyarországról 2013-ban a kibocsátás csupán 6,0, a hegyvidékekkel tarkított Észak-Magyarországról pedig 8,0%-a származott. A növénytermesztés, az állattenyésztés és a másodlagos, illetve szolgáltató tevékenységek megoszlása alapján a régiók között számottevő eltérés van. A növénytermesztés aránya Észak-Magyarországon és Dél-Dunántúlon jóval meghaladja az országos átlagot (59%), míg az állattenyésztés súlya Közép- és Nyugat-Dunántúlon átlag (34%) feletti.

4. tábla

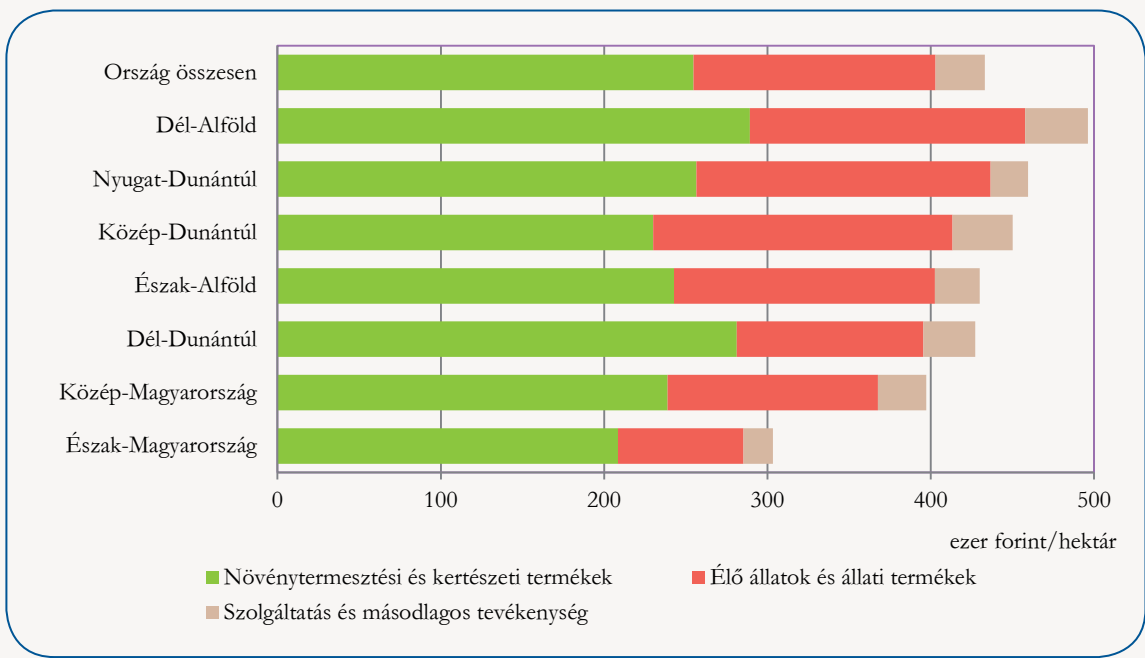
A termékcsoportonkénti kibocsátás és a jövedelem megoszlása régióként, 2014
(ország összesen = 100,0%)

Megnevezés	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld
Növénytermesztési és kertészeti termékek	6,6	10,1	10,8	16,2	9,4	21,2	25,6
Ezen belül:							
<i>gabona</i>	4,9	12,2	11,5	20,2	7,5	21,3	22,4
<i>ipari növény</i>	5,2	11,1	11,7	18,8	10,4	20,7	22,2
<i>kertészet, gyümölcs, szőlő, bor</i>	9,8	5,2	7,8	8,3	12,9	22,2	33,8
Élő állatok és állati termékek	6,1	13,9	13,0	11,3	5,9	24,0	25,7
Szolgáltatás és másodlagos tevékenység	6,9	13,7	8,2	15,4	6,9	20,2	28,7
Mezőgazdasági kibocsátás	6,5	11,7	11,4	14,5	8,0	22,1	25,9
Mezőgazdasági terület	7,1	11,2	10,7	14,7	11,5	22,3	22,6
Termelési tényezők jövedelme	6,1	10,8	9,4	13,8	7,2	23,5	29,3
Nettó vállalkozói jövedelem	5,8	10,2	8,2	13,4	6,7	24,3	31,3

A kibocsátási szerkezet a **termelési intenzitás** (egy hektár mezőgazdasági területre jutó kibocsátás) értékét is befolyásolja. Országos átlag feletti intenzitás azokban a régiókban (Közép-, Nyugat-Dunántúl és a két alföldi régió) figyelhető meg, amelyekben a növénytermesztés és állattenyésztés aránya kiegyensúlyozottabb.

26. ábra

A mezőgazdasági termelés intenzitása régióinként, 2014
 (egy hektár mezőgazdasági területre jutó kibocsátás alapján)

Módszertani megjegyzések

A termelés (pl. hozam, vágóállat és állati termék) és a mezőgazdasági számlarendszer **2014. évi adatai előzetesek**, részben becsltek.

Az adatok forrása: a termelési és az értékesítési alapadatok esetében a KSH rendszeres kérdőíves adatgyűjtése (elsősorban a gazdasági szervezetektől), valamint a KSH területi szerveinek koordinálásával működő szakértői bizottságok becslései.

Gazdaság: mezőgazdasági tevékenységet folytató, technikailag és gazdaságilag különálló termelőegység, amely

- legalább **1500 m² termőterületet** (szántó, kert, gyümölcsös, szőlő, rét, legelő, erdő, nádas, halastó), vagy legalább **500 m² gyümölcsös-**, illetve **szőlőterületet** használ, vagy
- legalább **egy** nagyobb mezőgazdasági haszonállatot (**szarvasmarha, sertés, ló, juh, kecske, bivaly**), vagy **50 darab baromfit** (tyúkféle, liba, kacs, pulyka, gyöngyös), vagy **25–25 házinyulat, prémesállatot, húsgalambot** vagy **5 méhcsaládot** tart, vagy
- **mezőgazdasági szolgáltatást** végez, illetve **intenzív kertészeti termelést** (legalább 100 m²-en pl. üvegház, fólia alatti termelést) folytat.

Gazdasági szervezet: jogi és nem jogi személyiségű vállalkozás, az egyéni vállalkozók és az egyéni gazdasági tevékenységet folytatók nélkül.

Egyéni gazdaság: a mezőgazdasági tevékenységet folytató háztartás és az adószámmal rendelkező egyéni vállalkozás által működtetett gazdaság.

Földterület használat szerint: a KSH az ország földterületét a tényleges használat szerint mutatja ki. Ez nem azonos a tulajdon szerinti és a nyilvántartott művelési ágak szerinti adatokkal, amelyeket a földhivatalok vezetnek.

Lakossági munkaerő-felmérés: a 15–74 éves népesség gazdasági aktivitását vizsgálja. A reprezentatív felmérés 1992 óta negyedévenként mintegy 24 ezer háztartásra terjed ki. A közölt adatok teljeskörűsített éves átlagok. A munkaerő-felmérés mezőgazdaságra vonatkozóan csak azon munkavállalók és egyéni gazdaságokban munkát végzők adatait tartalmazza, akiknek fő jövedelemszerző tevékenysége a gazdálkodás.

Intézményi munkaügyi statisztika: a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások és költségvetési szervezetek gazdasági ágankénti megfigyelésén alapul. Ennek keretében a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat gazdasági ágba sorolt gazdasági szervezetekben alkalmazásban állókat figyeli meg.

Éves munkaerőegység: ahhoz, hogy a részmunkaidőt és az ideyemunkát figyelembe vehessük, a mezőgazdasági foglalkoztatást, illetve annak változásait éves munkaegységekben (EME – angolul AWU) mérjük. Egy ÉME egyetlen olyan személy munkaidő-ráfordításának felel meg, aki egy egész éven át teljes munkaidőben végez mezőgazdasági tevékenységet egy mezőgazdasági egységben (1 ÉME = 1800 munkaóra = 225 munkanap). Megkülönböztetünk fizetés nélküli és fizetett ÉME-t, amelyek együttesen teszik ki az ÉME-k teljes mennyiségét. A fizetett munkaerő felhasználásaként elszámolt munkamennyiség értéke megfelel a mezőgazdasági számlarendszer „munkavállalói jövedelem” sorában elszámolttal. A közölt eredmények a mezőgazdasági összeírások, az intézményi munkaügyi statisztika és a munkaerő-felmérés adatain alapulnak.

Felvásárlási átlagár: a naptári évben felvásárolt termékekért fizetett összeg (általános forgalmi adó nélkül) és a hozzá tartozó mennyiség hányadosa.

Mezőgazdasági termelők árak indexe: a mezőgazdasági termelőktől továbbértékesítésre vagy feldolgozásra felvásárolt, valamint közvetlenül a lakosságnak fogyasztásra (piacon) eladott mezőgazdasági termékekért a termelőknek kifizetett áraknak az előző évi (vagy a 2005. évi) átlagárakhoz viszonyított változásait mutatja. Az indexeket a Laspeyres-formula szerint számítjuk, amelynél a súlyt a mezőgazdaságon kívülre történő értékesítés 2005. évi értékarányai képezik.

Ráfordításiár-index: a folyó termeléshez felhasznált ipari és vásárolt mezőgazdasági termékek (pl. vetőmag, takarmány), továbbá az igénybe vett különféle nem mezőgazdasági szolgáltatások és beruházott eszközök árváltozását mutatja.

Agrárrolló: az Eurostat előírásai szerint a mezőgazdasági termelőiár-index és a mezőgazdasági ráfordítások árindexének hányadosa. (Az elterjedt hazai szóhasználatban az agrárrolló nyílása azt jelenti, hogy a ráfordítási árak nagyobb mértékben nőnek, mint a termelői árak.)

A **mezőgazdasági számlarendszer** (MSZR) adatai az országban végzett összes mezőgazdasági tevékenységre vonatkoznak, beleértve a főtevékenységük alapján más nemzetgazdasági ágba tartozók mezőgazdasági tevékenységét is. (A nemzeti számlarendszer ettől eltérően csak a főtevékenységük alapján mezőgazdaságba soroltak adatait tartalmazza.)

Bruttó kibocsátás: tartalmazza az elszámolási időszakban mért értékesítés, a termelőegységen belüli felhasználás (kivéve az azonos tevékenységen belül felhasznált termékeket, mint pl. a saját termelésű vetőmag, állati eredetű takarmányok, keltetőtojás, zöldtrágya stb.), a termelők által feldolgozott termékek, a saját fogyasztás, a saját előállítású tárgyi eszközök és a készletváltozás értékét. Az értékelés alapján történik. Az alapár a termelő által a termékért a vásárlótól kapott ár, hozzáadva a terméktámogatásokat és levonva a termékadókat.

Folyó termelőfelhasználás: a más termelőegységtől vásárolt, valamint a saját termelés kibocsátásaként is számba vett azon termékek és szolgáltatások értéke, amelyeket az elszámolási időszakban, a termelési folyamat során új termékek és szolgáltatások előállításához használnak fel.

Bruttó hozzáadott érték: a bruttó kibocsátás és a folyó termelőfelhasználás különbsége. (Nemzetgazdasági szinten megfelel az alapján számított bruttó hazai terméknek.)

A támogatások egyre nagyobb hányada már nem számolható el a kibocsátás részeként. A termeléstől elválasztott ún. egyéb (pl. földalapú) támogatások **közvetlenül a termelési tényezőkre jutó, illetve a vállalkozói jövedelmet növelik.**

A **termelési tényezők jövedelme** a felhasznált föld, tőke, valamint a fizetett és nem fizetett munkaerő hasznosulása (díjazása), ami a mezőgazdasági tevékenység végzése során képződik. A mutató a bruttó hozzáadott értékből az értékcsökkenés és az egyéb (termékhez nem köthető) termelési adók levonásával, valamint az egyéb termelési támogatások elszámolásával vezethető le.

„A” jövedelemmutató: a termelési tényezők egy munkaerőegységre jutó reáljövedelmének változása.

$$\text{„A” mutató} = \frac{\text{Termelési tényezők jövedelemindexe}}{\text{Bruttó hazai termék implicit árindexe (GDP-deflátor)}} / \frac{\text{Munkaerő-felhasználás (fizetett és nem fizetett) éves indexe}}$$

Bruttó hazai termék: a bruttó hozzáadott érték piaci beszerzési áron (az alapáras adat a termékadók és -támogatások – gazdasági ágakra fel nem osztható – egyenlegével korrigáltan) a nemzetközi összehasonlításokra alkalmazott GDP.

Jelmagyarázat:

- + = előzetes adat
- .. = az adat nem ismeretes
- = a megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő

kommunikacio@ksh.hu

info@ksh.hu

Telefon: (+36-1) 345-6789